

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Biłgoraju**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa
sanitarnego
powiatu biłgorajskiego
za 2010 rok**

Biłgoraj, dnia 30.03.2010 r.

Spis treści

I.	Wstęp	str. 3
II.	Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku	str. 5
III.	Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej	str. 9
IV.	Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży	str. 21
V.	Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy	str. 25
VI.	Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia	str. 27
VII.	Sytuacja epidemiologiczna powiatu	str. 29
VIII.	Nadzór zapobiegawczy	str. 42
IX.	Oświata zdrowotna i promocja zdrowia	str. 43

I. WSTĘP

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska
- higieny pracy w zakładach pracy
- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji
- zdrowotnymi żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz innych wyrobów mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi
- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne
- ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych

w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r.o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2006 r Nr 122 poz. 851 z późn. zm.).

Badania żywności wykonywane są w laboratoriach Zintegrowanego Systemu Badania Żywności, który tworzą: Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności WSSE w Lublinie oraz laboratoria PSSE w Białej Podlaskiej, Chełmie, Zamościu i Janowie Lubelskim. Równolegle funkcjonuje również Zintegrowany System Badania Wody.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz, w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

Siedziba Stacji mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

Dyrektorem Stacji jest z urzędu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego.

Mając świadomość rangi pełnionych zadań i chcąc je wykonywać w sposób w pełni kompetentny, w celu osiągnięcia i utrzymania wysokiego poziomu usług kontrolnych, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Biłgoraju wdrożyła i stale doskonali System Zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2006.

Na wypadek zaistnienia zagrożenia epidemiologicznego lub terrorystycznego uruchomiono system powiadamiania alarmowego.

Ponadto funkcjonuje również w obszarze bezpieczeństwa żywności system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt-RASFF - uruchamiany w sytuacji stwierdzenia żywności stanowiącej ryzyko dla zdrowia lub życia człowieka.

Zadania swoje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny realizuje poprzez następujące komórki organizacyjne:

- Oddział Nadzoru Sanitarnego, w skład którego wchodzi:
  - sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
  - sekcja Nadzoru Przeciw/Epidemicznego
  - sekcja Higieny Komunalnej
  - sekcja Higieny Pracy
  - sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży
  - stanowisko pracy ds. Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego
- Sekcję Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia

- Oddział Ekonomiczny i Administracyjny

W roku sprawozdawczym 2010 pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju przeprowadzili ogółem 2572 kontrole, w wyniku których wydano 466 decyzji merytorycznych oraz 656 decyzji płatniczych. Wystawiono 90 postanowień oraz 2 tytuły wykonawcze celem przymuszenia do wykonania ujętych w decyzji zaleceń. Za uchybienia natury higieniczno-zdrowotnej nałożono łącznie 129 mandatów karnych na sumę 18900 zł. W roku 2010 pobrano do badania laboratoryjnego łącznie 762 próbki, w tym: 168 próbek żywności i 593 próbek wody.

II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Do zadań sekcji Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku pracuje 7 osób, które zajmują się zarówno planowanymi, wynikającymi z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego urzędowymi kontrolami jak również problemami wynikającymi ze skarg ludności, interwencji, zgłoszeniami w systemie RASFF i RAPEX itp.

We współpracy z Nadzorem Zapobiegawczym pracownicy sekcji HŻŻiPU dokonują oceny projektów budowlanych w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczą w odbiorze obiektów, zatwierdzają działalność w tych obiektach, wydając stosowne decyzje.

W roku 2010 nadzór HŻŻ i PU obejmował ogółem 986 obiektów, w tym:

- 963 obiektów żywnościowo-żywnościowych w tym:
  - 69 zakładów produkcyjnych,
  - 231 zakładów żywienia zbiorowego (w tym 79 zakładów żywienia zamkniętego),
  - 663 obiektów obrotu żywnością,
- 5 obiektów obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością
- 18 obiektów obrotu kosmetykami

W porównaniu do roku 2009 zmniejszyła się o 1 liczba zakładów produkcyjnych, zwiększyła o 2 liczba zakładów żywienia zbiorowego oraz o 40 liczba obiektów obrotu żywnością.

W 2010 r. skontrolowano ogółem 751 obiektów (które były zaplanowane do kontroli w bieżącym roku) natomiast na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego (ujednolicone i obowiązujące w całym kraju) oceniono 589 obiektów.

Kontrole wykazały, że spośród 589 sklasyfikowanych obiektów (ocena zgodności z wymaganiami) – 14,27% obiektów wykazywało niezgodność z obowiązującymi przepisami (w 2009 r. liczba ta była niższa i wynosiła 10,98%).

W szczególności niezgodności te dotyczyły:

- sklepy spożywcze (26,1 % niezgodnych) – gdzie najczęstszą przyczyną niezgodności była sprzedaż artykułów niewłaściwej jakości zdrowotnej (po upływie daty minimalnej trwałości/terminu przydatności), brak ciągłości łańcucha chłodniczego (środki spożywcze nietrwałe mikrobiologicznie przechowywane poza urządzeniami chłodniczymi, zbyt wysoka temperatura przechowywania-niezgodna z zaleceniami producenta, brak nadzoru nad warunkami przechowywania) oraz brak potwierdzenia stanu zdrowia sprzedawców mających kontakt z nieopakowaną żywnością (brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych);

szczególnym nadzorem objęte były duże sklepy jako obiekty przekładające się na dużą ilość konsumentów, a tym samym stanowiące większe zagrożenie w przypadku wystąpienia nieprawidłowości (w 2009 r. – 25,00% niezgodnych)

- piekarnie (7,15% niezgodnych) – przyczyną niezgodności była obecność szkodników zbożowo-mącznych (w 2009 r. – 0% obiektów niezgodnych),
- magazyny hurtowe (6,67 % niezgodnych) - przyczyną niezgodności była sprzedaż artykułów niewłaściwej jakości zdrowotnej, brak ciągłości łańcucha chłodniczego (w 2009 r. – 0% obiektów niezgodnych),
- inne obiekty obrotu żywnością (5,27% niezgodnych) – gdzie czynnikiem dyskwalifikującym była niewłaściwa jakość żywności (w 2009 r. – 11,1 % obiektów niezgodnych),
- zakłady żywienia zbiorowego otwartego (2,66 % niezgodnych) - gdzie czynnikiem dyskwalifikującym był brak orzeczeń lekarskich, nieprawidłowe mycie i dezynfekcja naczyń stołowych oraz brak ciągłości łańcucha chłodniczego (w 2009 r. – 2,19% obiektów niezgodnych)

Pozostałe grupy obiektów tj. wytwórnie lodów, ciastkarnie, przetwórnie owocowo-warzywne, wytwórnie wód gazowanych i inne sklasyfikowane były jako zgodne z wymogami. Uchybienia mające niewielki wpływ na bezpieczeństwo żywności usuwane były na bieżąco albo w określonych w decyzjach administracyjnych terminach.

Podczas miesięcy wakacyjnych (zgodnie z zaleceniami GIS) nasilono kontrole obiektów zlokalizowanych w miejscowościach wczasowych, przy trasach turystycznych oraz miejscach wypoczynku dzieci i młodzieży. Miały one na celu wyeliminowanie ewentualnych zagrożeń zdrowotnych, a tym samym zapewnienie konsumentom należytych warunków wypoczynku i bezpiecznego spożywania posiłków.

W minionym roku przeprowadzono 1057 kontroli sanitarnych, w tym 40 kontroli tematycznych pod kątem:

- oceny prawidłowości znakowania środków spożywczych,
- oceny zgodności z wymaganiami zdrowotnymi żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie województwa lubelskiego w aspekcie urzędowej kontroli żywności i monitoringu,
- oceny stopnia zaawansowania wprowadzania systemów bezpieczeństwa żywności tj. GHP/GMP i HACCP w zakładach produkcyjnych
- oceny stanu sanitarno-higienicznego pionu żywienia oraz jakości żywienia

Celem poprawy stanu sanitarnego stosowano wobec przedsiębiorców nieprzestrzegających wymagań obowiązujących przepisów sankcje karne wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Po dokonanych urzędowych kontrolach, w przypadku wykazania uchybień i nieprawidłowości natury higienicznej i zdrowotnej, w celu przymuszenia przedsiębiorców do stosowania się do przepisów żywnościowych, a tym samym do zapewnienia bezpieczeństwa żywności wydano:

- **137 decyzji administracyjnych**, w tym:
  - 103 decyzji usunięcia uchybień
  - 3 decyzje przedłużające termin wykonania
  - 27 decyzji wycofania z obrotu środków spożywczych
  - 3 decyzji unieruchomienia (zamknięcia obiektu)
  - 1 decyzja ograniczenia działalności
- 2 tytuły wykonawcze
- 15 postanowień, w tym 4 nałożenia grzywny na kwotę 3072 zł.

- 484 decyzji o ustaleniu opłaty
  - 2 sprawy przekazano do organów ścigania
- Nałożono **129** mandatów karnych na łączną sumę **18 900 zł**

Podczas kontroli pobrano do badania laboratoryjnego (w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu) 174 próby żywnościowe i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, z czego zakwestionowano 6 ze względu na niezgodne z przepisami znakowanie środków spożywczych (2), nieprawidłową zawartość popiołu (1), ponadnormatywna ilość bakterii Enterobacteriaceae (2), cechy organoleptyczne (1)

Pobrane próby badano głównie w akredytowanych laboratoriach Zintegrowanego Systemu Laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Kontrolę obiektów prowadzono pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa żywności zwracając uwagę na jakość surowców używanych w produkcji ze szczególnym uwzględnieniem substancji dodatkowych dodawanych do żywności, prawidłowości prowadzenia procesów technologicznych z uwzględnieniem punktów krytycznych, jakimi są obróbka termiczna, szybkie wychładzanie wyrobu mające na celu zminimalizowanie możliwości rozwoju flory bakteryjnej, ciągłość łańcucha chłodniczego, identyfikowalność wyrobu.

Zwracano również uwagę na ogólny stan sanitarno-techniczny obiektów włączając w to gospodarkę wodno-ściekową i postępowanie z odpadami, otoczenie zakładów, właściwe zabezpieczenie budynków przed wpływem zewnętrznych źródeł zanieczyszczenia i dostępem szkodników oraz funkcjonalność pomieszczeń.

Problemy związane z bezpieczeństwem żywności występują we wszystkich krajach Wspólnoty, co przy swobodnym przepływie towarów, braku barier celnych i sanitarnych może spowodować ryzyko przedostania się niebezpiecznego produktu. Szybkie reagowanie na takie przypadki, wzajemne informowanie się o zagrożeniach, rozpowszechnianie informacji o środkach spożywczych oraz materiałach i wyrobach mających kontakt z żywnością stanowiących ryzyko dla zdrowia, umożliwia System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF), w którym pracuje Państwowa Inspekcja Sanitarna, a który obowiązuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

Ponadto nadzoruje się jakość kosmetyków wprowadzanych na rynek i w każdym przypadku otrzymania notyfikacji o zagrożeniu wysyłanych w systemie RAPEX (System Szybkiej Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych) kontroluje się obecność kwestionowanych kosmetyków w obrocie.

W roku 2010 – otrzymano łącznie 105 powiadomień (notyfikacji), w związku z którymi prowadzono działania kontrolne.

Prowadzono wspólne kontrole z Policją w zakresie sprzedaży żywności przez internet oraz wprowadzania do obrotu tzw. „dopalaczy”. W wyniku podjętych działań wstrzymano działalność sklepu „Smart Shop” który prowadził obrót takimi środkami, zdeponowano wszystkie tzw. wyroby kolekcjonerskie, pobrano 4 próby tych wyrobów do badań w zakresie obecności substancji szkodliwych (na chwilę obecną nie otrzymano końcowych wyników badań).

W trosce o dobro konsumentów wycofano z obrotu 1001 partii środków spożywczych o wartości 9499, 17 zł.

Udzielono 25 porad dotyczących gatunkowości grzybów świeżych oraz wydano 17 atestów niezbędnych przy sprzedaży targowiskowej świeżych grzybów leśnych. Zorganizowano 3 wystawy grzybów leśnych, w tym 2 w pobliżu targowiska oraz wystawę objazdową przeprowadzoną w szkołach średnich, podczas której udzielono szczegółowych wyjaśnień zainteresowanym osobom.

Realizując art. 17 ust. 2 rozp. 178/2002 w zakresie informowania opinii publicznej o bezpieczeństwie i ryzyku związanym z żywnością, nadzorem nad bezpieczeństwem żywności oraz innych działaniach monitorujących, obejmujących wszystkie etapy produkcji, przetwarzania i dystrybucji współpracowano z lokalnymi środkami masowego przekazu, udzielając informacji na temat stanu sanitarnego obiektów produkcji żywności i żywienia zbiorowego na trasach turystycznych, żywności przeterminowanej znajdującej się w obrocie, dostępności w sprzedaży dopalaczy i działań Inspekcji Sanitarnej z tym związanych.

Podczas kontroli obiektów udzielano informacji dotyczących tworzenia procedur GHP/GMP jako warunków wstępnych do wprowadzenia zasad systemu HACCP i dyskutowano z przedsiębiorcami problemy związane z tymi zagadnieniami.

Podsumowanie i wnioski

W porównaniu do wyników urzędowych kontroli przeprowadzonych w 2009 r. stwierdza się niewielkie pogorszenie warunków zdrowotnych w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych, w grupie obiektów takich jak sklepy i magazyny. Dotyczy to zwłaszcza wprowadzania do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej (przeterminowanych) i przechowywania w niewłaściwych warunkach środków spożywczych łatwo psujących się. Problem ten dotyczy głównie małych sklepów spożywczych, gdzie są problemy z rotacją artykułów spożywczych. Wynika on z celowych działań przedsiębiorcy (zwiększenie asortymentu, zmniejszenie strat) lub braku kontroli wewnętrznej. Sytuacja ta nasiliła się w drugiej połowie roku ze względu na otwarcie 4 dużych sklepów (Tesco, Kaufland, Stokrotka, Delikatesy Centrum), które odebrały klientów mniejszym obiektom.

Część przedsiębiorców, pomimo obowiązku stosowania się do zasad HACCP [obowiązek wynikający z art. 5 rozporządzenia (WE) 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 2004, str. 1)], w dalszym ciągu nie utrzymuje systemu i narusza prawo żywnościowe. W związku z powyższym w celu zapewnienia jak najlepszej ochrony zdrowia konsumentów w roku sprawozdawczym zwiększono nacisk na działania zapobiegawcze; wydano 103 decyzje zobowiązujące przedsiębiorcę do usunięcia uchybień (w 2009 r.- 41), 27 decyzji nakazujących wycofanie z obrotu środków spożywczych o niewłaściwej jakości zdrowotnej (w 2009 r.- 4), zamknięto lub ograniczono działalność 4 zakładów (w 2009 r.-2), nałożono 129 mandatów na sumę 18900zł (w 2009 r. – 93 mandaty na sumę 12100zł.)

Podsumowując niniejsze opracowanie należy stwierdzić, że system urzędowej kontroli na terenie powiatu działa skutecznie. Przedsiębiorcy prowadzący działalność na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności są objęci nadzorem w zakresie przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektów ulega systematycznej poprawie. Znacznie wzrosła, za sprawą Inspekcji Sanitarnej, świadomość operatorów żywności w zakresie zagrożeń w obrocie/produkcji żywności i znacząco zwiększyła się ilość obiektów, które wdrożyły systemy bezpieczeństwa żywności (w stosunku do roku 2009 czterokrotnie zwiększyła się ilość przedsiębiorstw, które wdrożyły system bezpieczeństwa żywności).

III. Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej

Do zadań sekcji Higieny Komunalnej należy sprawowanie nadzoru nad:

- jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych na terenie miejsc wykorzystywanych do kąpieli,
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach użyteczności publicznej.

Zakres działalności sekcji obejmuje również:

- wydawanie opinii dotyczących organizacji imprez masowych,
- wydawanie opinii dla gminnych regulaminów utrzymania porządku i czystości,
- wydawanie decyzji na ekshumację
- wydawanie opinii zezwalających na sprowadzanie zwłok z zagranicy

W wyniku całorocznej działalności pracownicy sekcji Higieny Komunalnej w 2010 roku:

- przeprowadzili 613 kontroli,
- pobrali do badań 593 prób w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody, wykonali:
  - 443 badania
  - 28 oznaczeń chemicznych,
  - 687 oznaczeń fizycznych

W związku z całoroczną działalnością sekcji, na poprawę stanu sanitarnego obiektów oraz ze względu na aspekty proceduralne postępowania wydawano decyzje i postanowienia.

Decyzje merytoryczne ogółem	– 29
Decyzje płatności	– 6
Postanowienia ogółem	– 25

Nadzór nad obiektami zakładów opieki zdrowotnej prowadzono wspólnie z sekcją P/Epidemiologiczną w zakresie zagadnień dotyczących między innymi gospodarki odpadami w tych obiektach.

Obiekty nadzorowane w sekcji Higieny Komunalnej.

Kąpieliska niezorganizowane znajdujące się pod nadzorem sanitarnym – wg tabeli.

Lp.	akwen	nazwa zwyczajowa kąpieliska	właściciel
1.	Biłgoraj	„Bojary”	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Biłgoraju
2.	Józefów	-	Urząd Miejski w Józefowie
3.	Biszcza - Żary	Biszcza - Żary	Urząd Gminy Biszcza

Zakazów kąpieli w 2010r. nie wydawano.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów

Wyszczególnienie	Miasto				Wieś			
	Liczba urządzeń i obiektów							
	według ewidencji na 31.XII	skontrolowanych	ze złym stanem sanitarnym		według ewidencji na 31.XII	skontrolowanych	ze złym stanem sanitarnym	
razem			w tym pod wzgl.tech.	razem			w tym pod wzgl.tech.	
Ustępy publiczne - ogółem	5	5	-	-	-	-	-	-
stałe:								
skanalizowane	5	5	-	-	-	-	-	-
nie skanalizowane	-	-	-	-	-	-	-	-
Domy pomocy społecznej	4	4	-	-	1	1	-	-
Noclegownie	-	-	-	-	1	1	-	-
Hotele	1	1	-	-	-	-	-	-
Motele	1	1	-	-	-	-	-	-
Pensjonaty	-	-	-	-	1	1	-	-
Kempingi	1	1	-	-	-	-	-	-
Domy wycieczkowe	1	1	-	-	-	-	-	-
Schroniska młodzieżowe, schroniska, pola biwakowe	-	-	-	-	1	1	-	-
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	1	1	-	-	1	1	-	-
Zakłady fryzjerskie	53	50	1	-	22	18	1	-
Zakłady kosmetyczne	13	13	1	-	1	-	-	-
Zakłady tatuażu	1	1	-	-	-	-	-	-
Zakłady odnowy biologicznej	4	4	-	-	1	1	-	-
Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	18	18	-	-	-	-	-	-
Dworce autobusowe	1	1	-	-	-	-	-	-
Cmentarze	8	8	1	-	26	26	-	-
Zakłady pogrzebowe	7	7	-	-	2	2	-	-
Inne obiekty użyteczności publicznej	47	28	-	-	52	36	-	-

Jako inne obiekty użyteczności publicznej wskazano:

miasto – w ewidencji 47 obiektów w tym:

- obiekty noclegowe – 5
- apteki – 27
- stacje paliw – 7
- obiekty sportowe – 3
- kina – 1
- pralnie – 1
- magle – 2
- zajezdnia PKS – 1

wieś – w ewidencji 52 obiekty w tym:

- obiekty noclegowe – 28
- apteki – 15
- stacje paliw – 8
- amfiteatr – 1

Prowadzony nadzór sanitarny w 2010 r. kontynuował, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, nadzór nad obiektami, których stan sanitarny z uwagi na położenie

powiatu biłgorajskiego (trasy dojazdowe), może pośrednio wpływać na przygotowane terenu powiatu biłgorajskiego do EURO 2012. Prowadzono również systematyczny nadzór nad innymi obiektami użyteczności publicznej znajdującymi się w ewidencji sekcji. Pod szczególnym nadzorem, zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego, znalazł się stan sanitarny piaskownic. Obiekty służby zdrowia kontrolowano wspólnie z sekcją Nadzoru P/Epidemicznego, obiekty gastronomiczno – noclegowe z sekcją Higieny Żywności i Przedmiotów Użytku kontrolowano. Wspólnie z Nadzorem Zapobiegawczym uczestniczono w odbiorach obiektów.

Oceniając stan sanitarny obiektów świadczących usługi fryzjerskie, tatuażu, kosmetyczne, należy stwierdzić, że generalnie obiekty te spełniały podstawowe wymogi sanitarne. W porównaniu do roku poprzedniego stwierdzono, że nadal utrzymywał się w nich dobry poziom sanitarny, a standard pomieszczeń w których świadczone usługi spełniał wymagania stawiane tego typu obiektom.

Nie bez znaczenia jest jednak fakt, że zgodnie z nowymi przepisami wszystkie obiekty były informowane o zamiarze wszczęcia kontroli i były do tych kontroli właściwie przygotowane. Dlatego tym bardziej niepokoi fakt, że mimo zawiadomień, stwierdzano naruszenia wymagań w niektórych zakładach.

Podsumowując wyniki kontroli prowadzonych w 2010r. należy stwierdzić, że nadzorowane obiekty w zdecydowanej większości świadczą usługi zgodnie z nałożonymi standardami sanitarnymi, a świadczący usługi wykazują się znajomością zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej. Liczba zakładów, w których podczas kontroli stwierdzono niewłaściwy stan sanitarny ograniczała się do pojedynczych przypadków.

Nadal utrzymuje się dobry stan sanitarno – porządkowy obiektów świadczących usługi noclegowe. Obiekty te w sezonie 2010r. zostały właściwie przygotowane do świadczenia usług. Standard świadczonych usług, zakres usług jak również zaplecze i wyposażenie w tych obiektach było zróżnicowane. Większość obiektów noclegowych znajdujących się na terenie powiatu deklaruje działalność całoroczną.

Nie są widoczne też różnice przy ocenie stanu sanitarno – porządkowego innych obiektów w porównaniu do lat poprzednich. Utrzymywanie należytego poziomu sanitarno – higienicznego w obiektach, wymuszają nie tylko kontrole prowadzone przez Inspekcję Sanitarną, ale również coraz większa konkurencja na rynku świadczonych usług oraz presja oceny publicznej klientów.

W 2010r., mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców, kontroli poddano jakość wody ciepłej, w kierunku stwierdzenia bądź wykluczenia obecności bakterii Legionella sp.

Lp.	Obiekt	Nazwa wodociągu	Zakres badań	Data pobrania	Liczba próbek	Wielkość przekroczenia
1.	Zespół Szkół Leśnych – Internat Biłgoraj ul. Polna 3	Biłgoraj	Legionella sp. w jtk/100ml wody	12.03.2010	3	-

Otrzymane wyniki nie potwierdziły obecności bakterii Legionella sp. w ciepłej wodzie.

Nadzór nad jakością wody do spożycia przez ludzi.

Nadzór nad jakością wody Sekcja w 2010r. sprawowała w:

- 44 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia,
- 2 wodociągach lokalnych
- 2 wodociągach, które wchodzą na teren powiatu.

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia zaopatrują 98% mieszkańców powiatu biłgorajskiego.

Do Komisji Europejskiej z terenu powiatu biłgorajskiego raportowane są wyniki z dwóch wodociągów: **Biłgoraj** i **Babice – Dorbozy**.

Decyzję o stwierdzeniu braku przydatności wody do spożycia przez ludzi wydano w stosunku do wodociągu w Goraju. Decyzję wydano w oparciu o wyniki badań mikrobiologicznych. Decyzja ta została następnie zmieniona na decyzję o warunkowym dopuszczeniu wody do spożycia, a po ustabilizowaniu się jej jakości na dobrym poziomie, została umorzona i postępowanie zakończono.

W oparciu o wyniki badań mikrobiologicznych i stwierdzenie zanieczyszczenia mikrobiologicznego w 2010r. wydano decyzję o warunkowym dopuszczeniu wody do spożycia również na wodociąg Tokary. Postępowanie zakończono, obowiązki nałożone decyzją wykonano.

Należy również zaznaczyć, że prawdopodobnie z powodu wyjątkowo silnych opadów, okresowo pogarszała się jakość wody pod względem mikrobiologicznym w innych wodociągach. Były to zwykle odcinkowe i krótkotrwałe pogorszenia jakości wody w wodociągach, która nie zawsze była potwierdzana w wyniku prowadzonych badań kontrolnych. Natychmiastowe płukanie sieci, a w uzasadnionych przypadkach dezynfekcja, powodowały, że jakość wody wracała szybko do normy. Taka sytuacja miała miejsce na wodociągach: Korczów – Okrągłe, Frampol, Ciosmy, Babice – Dorbozy, Józefów, Majdan Nepryski, Teodorówka – Radzięcín, Hedwiżyn, Potok Górny.

Najczęstsze stwierdzane przekroczenia wartości dopuszczalnych, w wodociągach powiatu biłgorajskiego dotyczyły parametrów dla których określono stężenia dopuszczalne nie z powodu zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi w razie ich przekroczenia, lecz z uwagi na możliwy niekorzystny wpływ na barwę, zapach, mętność i tym samym ocenę jej jakości przez konsumentów. W tych przypadkach, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju dopuścił warunkowo wodę do spożycia po ocenie akceptowalności parametrów organoleptycznych oraz rozważeniu stopnia zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

W 2010r nie wydano decyzji stwierdzającej przydatność wody na zasadach przyznanego odstępstwa. Wodociąg w Markowiczach, w stosunku dla którego wyrażono w 2009r. zgodę na odstępstwo, (azotyny), dostosował jakość wody pod względem obecności w niej azotynów i postępowanie w tym zakresie zostało umorzone. Wszczęto jednak nowe postępowanie ze względu na stwierdzaną w wodociągu obecność jonu amonowego przekraczającą wartości dopuszczalne.

Decyzje wydane w 2010r. na poprawę jakości wody oraz w związku z prowadzonymi postępowaniami

Lp.	wodociąg (decyzja od roku)	Data wydania decyzji (2010r.)	Termin decyzji	Dotyczy	Zmiany w decyzji	Status decyzji
1.	Smólsko (2008)	27.04.2010r.	wygaśnięcie i przydatność z 27.04.2010r. wygaśnięcie decyzji z 27.07.2009r.			OZ
2.	Markowicze (2009)	19.11.2010r.	wygaśnięcie z 19.11.2010r. wygaśnięcie decyzji z 2009r.			OZ
3.	Łukowa (2009)	24.11.2010r.	wygaśnięcie i przydatność z 24.11.2010r. wygaśnięcie decyzji z.2009r.			OZ
4.	Tarnogród Prz. Różanieckie. (2007)	01.12.2010r.	wygaśnięcie i przydatność z 01.12.2010r. wygaśnięcie decyzji z.2007r.			OZ
5.	Tokary (2010)	07.06.2010r. 12.07.2010r.	do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań	bakterie grupy coli, Escherichia coli Enterokoki kałowe	12.07.2010r. stwierdzenie wygaśnięcia stwierdzenie przydatności	OZ
6.	Goraj (2010)	01.10.2010r. 06.10.2010r. 27.10.2010r.	do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań	bakterie grupy coli, Escherichia coli Enterokoki kałowe	01.10.2010r. brak przydatności 06.10.2010r. warunkowe dopuszczenie 27.10.2010r. stwierdzenie wygaśnięcia	OZ
7.	Bidaczów (2007)	15.12.2010r.	wygaśnięcie 15.12.2010r (likwidacja wodociągu) wygaśnięcie decyzji z 27.12.2007r.			OZ
8.	Biszczka (2008)	15.09.2010r.	przedłużenie do 30.09.2012r.	mętność	przedłużenie z 15.09.2010r.	warunkowa
9.	Dąbrowica (2007)	21.09.2010r.	przedłużenie do 30.09.2011r.	mangan, jon amonowy	przedłużenie z 21.09.2010r.	warunkowa
10.	Korczów – Okrągłe (2008)	15.11.2010r.	przedłużenie do 30.11.2011r.	mętność	przedłużenie z 15.11.2010r.	warunkowa
11.	Markowicze (2010)	13.12.2010r.	do 31.03.2011r.	jon amonowy	-	warunkowa

OZ – postępowanie ostatecznie zakończone.

Decyzje wydane na poprawę jakości wody - obowiązujące na koniec 2010r.

Lp.	Wodociąg (postępowanie od roku)	Data wydania decyzji	Termin decyzji	Dotyczy	Uwagi
1.	Dąbrowica (2007)	03.10.2007r. 22.10.2009r. 21.09.2010r.	30.09.2009r. przedłużenie do 30.09.2010r. przedłużenie do 30.09.2011r.	mangan, jon amonowy	-
2.	Tarnogród Przed. Pluskie (2007)	17.12.2007r.	31.12.2010r.	żelazo, mętność, mangan, jon amonowy	decyzja z dnia 14.01.2011r. przedłużająca termin wykonania zaleceń do 30.12.2014r.
3.	Korytków Mały (2007)	31.12.2007r.	31.12.2010r.	jon amonowy	decyzja z dnia 20.01.2011r. przedłużająca termin wykonania zaleceń do 30.04.2011r.
4.	Korczów – Okrągłe (2008)	09.04.2008r. 02.10.2008r. 30.03.2009r. 13.11.2009r. 15.11.2010r.	30.09.2008r. przedłużenie do 31.03.2009r. przedłużenie do 31.10.2009r. przedłużenie do 31.10.2010r. przedłużenie do 30.11.2011r.	mętność	-
5.	Biszczka (2008)	17.12.2008r. 20.08.2009r. 15.09.2010r.	31.07.2009r. przedłużenie do 30.09.2010r. przedłużenie do 30.09.2012r.	mangan, mętność, jon amonowy mangan, mętność,	-
6.	Markowicze (2010)	13.12.2010r.	do 31.03.2011r.	jon amonowy	-

Producenci i administratorzy wodociągów – powiat biłgorajski

Lp.	Producenci wody/ Administratorzy	Wodociągi	Produkcja wody w m ³ /dobę	Gmina
1.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej spółka z o.o ul. Łąkowa 13; 23 – 400 Biłgoraj Tel./faks (48) 846881852	Biłgoraj	3118,0	Biłgoraj - miasto
2.	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Biłgoraju ul. Kościuszki 88; 23-400 Biłgoraj Tel./faks (84) 846864992	1. Ciosmy 2. Dyle 3. Dąbrowica 4. Hedwiżyn 5. Korczów-Okragłe 6. Majdan Gromadzki 7. Smólsko Duże 8. Sól	26,1 17,3 92,7 246,2 234,7 148,6 78,8 235,6	Biłgoraj
3.	Zakład Wodociągów i Kanalizacji ul. Leśna 1; 23-460 Józefów Tel./faks (48) 846879367	1. Górecko Stare 2. Górniki 3. Józefów 4. Majdan Nepryski 5. Stanisławów 6. Szopowe	98,7 26,8 291,1 220,8 48,8 11,4	Józefów
4.	Tarnogrodzki Zakład Komunalny Sp. z o.o ul. Kościuszki 5; 23-420 Tarnogród Tel./faks (48) 846897095	1. Tarnogród Przedmieście Różanieckie 2. Tarnogród Przedmieście Płuskie	284,0 64,0	Tarnogród
5.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Targowa 9; 23-450 Goraj Tel./faks (48) 846858058	1. Albinów Duży 2. Gilów 3. Goraj 4. Hosznia Abram. 5. Jędrzejówka 6. Kondraty 7. Zastawie 8. Zagrody- Krz.Górka 9. Hosznia Ordynacka (Szkoła Podst.)	2,4 14,6 80,4 10,2 20,3 15,9 98,9 8,6 2,1	Goraj
6.	Urząd Gminy ul. Rynek 4; 23-465 Turobin Tel./faks (48) 846833343	1. Gródki 2. Tarnawa Duża 3. Tokary 4. Turobin 5. Żabno 6. Żurawie	75,2 71,8 32,8 99,3 37,3 138,5	Turobin
7.	Zakład Gospodarki Komunalnej Potok Górny 116; 23 - 423 Potok Górny Tel. (48) 846852522(18)	1. Lipiny Dolne 2. Potok Górny	208,0 223,0	Potok Górny
8.	Zakład Gospodarki Komunalnej Biszczka 79; 23-425 Biszczka Tel. (48) 846856022 Faks (48) 846856301	Biszczka	410,0	Biszczka

Lp.	Producenci wody/ Administratorzy	Wodociągi	Produkcja wody w m ³ /dobę	Gmina
9.	Zakład Gospodarki Komunalnej Obsza 36; 23-413 Obsza Tel./faks (48) 846891002	Babice-Dorbozy	1161,0	Obsza
10.	Zakład Gospodarki Komunalnej Łukowa 569; 23-412 Łukowa Tel./faks (48) 846874507	Łukowa	689,0	Łukowa
11.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Łąkowa 4 23-440 Frampol Tel. (84) 846857825 Tel. kom. 604531276	1. Korytków Mały 2. Frampol 3. Teodorówka – Radzięcín.	66,0 196,0 222,0	Frampol
12.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Przemysłowa 10; 23-415 Księżpol Tel. (48) 846877420 Faks. (48) 846877419	1. Księżpol 2. Markowicze	204,2 120,0	Księżpol
13.	Urząd Gminy Aleksandrów Aleksandrów 380; 23-408 Aleksandrów Tel. (48) 846875002 Faks. (48) 846875321	Aleksandrów	312,0	Aleksandrów
14.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Tereszpole Zaorendzie ul. Szkolna 44; 23-407 Tereszpol Tel. kom. (48) 504124651, 846410310	1. Lipowiec 2. Tereszpol-Zygmunt	60,5 316,1	Tereszpol
15.	Arion ZOZ Biłgoraj ul. Pojaska 5; 23-400 Biłgoraj Tel. (48) 846882200	szpital Biłgoraj – ujęcie własne	brak danych	Biłgoraj - miasto

Wodociągi z innych powiatów zaopatrujące miejscowości w powiecie biłgorajskim.

Lp.	nazwa wodociągu	wodociąg gminy	wodociąg powiatu	wodociąg województwa	zaopatrywana miejscowość w pow. biłgorajskim	gmina zaopatrywana miejscowości
1.	Janów Lubelski	gm. miejska Janów Lubelski	janowski	lubelskie	Bukowa	Biłgoraj
					Andrzejówka	
2.	Radecznicza	Radecznicza	zamojski		Chłopków	Frampol
					Wólka Czernięcińska	Turobin
3.	Gruszka Duża (wodociąg pow.zamojski o)	przepompownia a Bzowiec gmina Rudnik właściciel gmina Rudnik	krasnostawski	Zabłocie		

Wodociągi powiatu biłgorajskiego zaopatrujące miejscowości poza granicami własnej gminy.

Lp.	nazwa wodociągu	wodociąg gminy	miejscowości zaopatrywane	gmina zaopatrywanej miejscowości	powiat zaopatrywanej miejscowości	województwo zaopatrywanej miejscowości
1.	Aleksandrów	Aleksandrów	Nowy Lipowiec	Księżpol	biłgorajski	
			Stary Lipowiec			
			Kulasze			
2.	Korytków Mały	Frampol	Korytków Duży	Biłgoraj	biłgorajski	
3.	Teodorówka		Abramów	Goraj		
			Średniówka			
			Trzęsiny	Radecznica	zamojski	
4.	Księżpol	Księżpol	Kol. Chmielek	Łukowa		
5.	Babice – Dorbozy	Obsza	Szarajówka			
			Różaniec			
			Wola Różaniecka			
			Luchów Górny			
			Luchów Dolny			
			Korchów Pierwszy	Księżpol		
			Korchów Drugi			
			Płusy			
						Jastrzębiec
6.	Lipiny Dolne	Potok Górny	Kustrawa	Krzeszów	nizański	podkarpackie
7.	Ciosmy	Biłgoraj	Szeliga	Harasiuki		
8.	Dąbrowica		Biłgoraj – dz. Zacisze	gm. miejska Biłgoraj	biłgorajski	lubelskie
9.	Tokary	Turobin	Kol. Otrocz	Chrzanów	janowski	lubelskie
10.	Gródki		Kol. Kondraty	Goraj	biłgorajski	

Liczba ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia.

Nazwa wodociągu zbiorowego zaopatrzenia				Liczba ludności korzystającej	
Gmina	Miejscowość	Produkcja [m ³ /d]	Ocena wody [dobra /zła]	z wody dobrej jakości	z wody złej jakości
Biłgoraj - miasto	Biłgoraj	3118,0	dobra	26992	-
Biłgoraj	Dyle	17,3	dobra	385	-
Biłgoraj	Hedwiżyn	246,2	dobra	1145	-
Biłgoraj	Korczów-Okragle	234,7	zła	-	2286
Biłgoraj	Smólsko Duże	78,8	dobra	799	-
Biłgoraj	Sól	235,6	dobra	3217	-
Biłgoraj	Dąbrowica	92,7	zła	-	1296
Biłgoraj	Majdan Gromadzki	148,6	dobra	1525	-
Biłgoraj	Ciosmy	26,1	dobra	357	-
Józefów	Józefów	291,1	dobra	2818	-
Józefów	Górniki	26,8	dobra	338	-
Józefów	Górecko Stare	98,7	dobra	847	-
Józefów	Majdan Nepryski	220,8	dobra	2527	-
Józefów	Stanisławów	48,8	dobra	624	-
Józefów	Szopowe	11,4	dobra	131	-
Tarnogród	Tarnogród Prz. Różanieckie	284,0	dobra	2855	-
Tarnogród	Tarnogród Prz. Pluskie	64,0	zła	-	734
Goraj	Goraj	80,4	dobra	1210	-
Goraj	Albinów Duży	2,4	dobra	66	-
Goraj	Gilów	14,6	dobra	231	-
Goraj	Hosznia Abramowska	10,2	dobra	99	-
Goraj	Jędrzejówka	20,3	dobra	315	-
Goraj	Kondraty	15,9	dobra	234	-
Goraj	Zagrody-Krzakowa G.	8,6	dobra	84	-
Goraj	Zastawie	98,9	dobra	1604	-
Frampol	Frampol	196,0	dobra	2420	-
Frampol	Korytków Mały	66,0	zła	-	1560
Frampol	Teodorówka-Radzięcín	222,0	dobra	3382	-
Turobin	Turobin	99,3	dobra	1680	-
Turobin	Gródki	75,2	dobra	814	-
Turobin	Tokary	32,8	dobra	369	-
Turobin	Żabno	37,3	dobra	529	-
Turobin	Tarnawa Duża	71,8	dobra	1077	-
Turobin	Żurawie	138,5	dobra	1985	-
Potok	Potok Górny	223,0	dobra	3195	-
Potok	Lipiny Dolne	208,0	dobra	2398	-
Tereszpol	Tereszpol Zygmuntý	316,1	dobra	3519	-
Tereszpol	Lipowiec	60,5	dobra	559	-
Biszczá	Biszczá	410,0	zła	-	4008
Obszá	Babice-Dorbozy	1161,0	dobra	9430	-
Łukowa	Łukowa	689,0	dobra	4450	-
Księżpól	Księżpól	204,2	dobra	2595	-
Księżpól	Markowicze	120,0	zła	-	2377
Aleksandrów	Aleksandrów	312,0	dobra	3622	-
Razem		10137,6		90 427	12 261

Liczba ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów lokalnych.

Nazwa wodociągu lokalnego				Liczba ludności korzystającej	
Gmina	Miejscowość	Produkcja [m ³ /d]	Ocena wody [dobra /zła]	Z wody dobrej jakości	Z wody złej jakości
Goraj	Hosznia Ordynacka Szkoła Podstawowa	2,1	dobra	23	-
Biłgoraj	Biłgoraj Arion ZOZ – ujęcie własne szpitala	-	-	-	-
Razem				23	-

Wodociąg szpitala w Biłgoraju (własne ujęcie) w 2010r., znajdował się pod nadzorem Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Do ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju weszło na koniec 2010r.

Zaopatrzenie w wodę – % ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę w gminach powiatu biłgorajskiego.

Lp.	gmina	% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia
1.	Biłgoraj – miasto	99
2.	Biłgoraj – gmina	96
3.	Aleksandrów	100
4.	Księżpol	99
5.	Turobin	92
6.	Tereszpol	100
7.	Obsza	100
8.	Frampol	100
9.	Tarnogród	100
10.	Potok Górny	98
11.	Józefów	99
12.	Goraj	93
13.	Łukowa	99
14.	Biszcza	100

Podsumowanie i wnioski

Na terenie powiatu biłgorajskiego stwierdza się wyjątkowo wysoki procent zwodociągowania. 98% mieszkańców powiatu korzysta z wody rozprowadzanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia.

Wzrastające zużycie wody powoduje wzrastającą ilość produkowanych ścieków. Nie bez znaczenia jest fakt, że niski stopień skanalizowania sprawia, że większa ich część pozostaje głównie w szambach o różnym stopniu szczelności. Stan gospodarki wodno – ściekowej powiatu biłgorajskiego należy określić jako niezadowalający. Istniejąca infrastruktura techniczna sieci kanalizacyjnej nie jest wystarczająca i stanowi często jedynie nieznaczną część obszarów zaopatrywanych przez sieć wodociągową.

Długość sieci kanalizacyjnej w stosunku do sieci wodociągowej na terenie powiatu biłgorajskiego kształtuje się na różnym poziomie w zależności od infrastruktury w gminach,

stanowiąc na terenie powiatu biłgorajskiego jedynie ok. 20% w stosunku do sieci wodociągowej. Ta bardzo niekorzystna i w wysokim stopniu zagrażająca środowisku dysproporcja w długościach sieci wodociągowych i kanalizacyjnych powinna być sukcesywnie likwidowana.

Planowane inwestycje, w świetle ustalonych dla powiatu priorytetów w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na najbliższe lata wskazują, że poprawa będzie wprawdzie odczuwalna, ale w dalszym ciągu niewystarczająca.

Wody podziemne zasilające wodociągi powiatu biłgorajskiego występują w szczelinowych utworach węglanowych i piaskach. Od powierzchni terenu są słabo izolowane utworami przepuszczalnymi i z tego względu mogą być narażone na różnego rodzaju skażenia spowodowane między innymi nie rozwiązana gospodarką ściekową.

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i ujęć indywidualnych. Należą wprawdzie do zasobów odnawialnych i w porównaniu z wodami powierzchniowymi ulegają przeobrażeniom antropogenicznym w stopniu niewielkim ale poprawa jakości w przypadku ich zanieczyszczenia jest możliwa dopiero po bardzo długim okresie czasu albo w ogóle nie jest możliwa.

Większość zasobów wód podziemnych zasilających wodociągi powiatu biłgorajskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania bądź po zastosowaniu prostych metod uzdatniania polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków takich jak żelazo i mangan. Łatwość ich ujmowania w dogodnym miejscu, stabilność składu fizyczno – chemicznego przemawiają za potrzebą szczególnej ich ochrony.

IV. Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży

Sekcja higieny dzieci i młodzieży realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji.

W dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego zakres działania dotyczy higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych, szkołach wyższych oraz w ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesu nauczania.

W 2010 r. nadzorem objęto następujące rodzaje placówek oświatowo – wychowawczych: żłobek, przedszkola (publiczne i niepubliczne), szkoły różnego typu i szczebla kształcenia, placówki zapewniające opiekę i wychowanie w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, placówki letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Przeprowadzono 185 kontroli.

Placówki oświatowo – wychowawcze, pracy pozaszkolnej mieszczą się w budynkach budowanych zgodnie z przeznaczeniem lub adoptowanych, o dobrym stanie technicznym, przystosowanych do prowadzenia zajęć. Wszystkie obiekty były podłączone do sieci wodno – kanalizacyjnej, stan techniczny, czystości i porządku dobry.

Jednym z problemów był brak bieżącej ciepłej wody zapewnionej przez cały rok szkolny w 16 szkołach (9 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 3 zespoły szkół). Na stwierdzone uchybienie skierowano wystąpienia do dyrektorów placówek, z zawiadomieniem organów prowadzących o konieczności zapewnienia w pomieszczeniach sanitarnych ciepłej wody dostępnej przez cały okres pobytu dzieci w placówce.

Zbyt małą powierzchnię przypadającą na 1 dziecko stwierdzono w 2 przedszkolach. Zalecono dyrektorom podjęcie stosownych kroków celem zapewnienia dzieciom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w placówce.

Niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych stwierdzono w 2 szkołach podstawowych, 4 gimnazjach oraz w 1 zespole szkół.

Przeprowadzane kontrole placówek nauczania i wychowania dotyczyły m.in. środowiska fizycznego, w tym mikroklimatu pomieszczeń (wentylacji, temperatury).

W żadnej placówce nie stwierdzono niezachowanie odpowiedniej temperatury podczas pobytu w niej dzieci i młodzieży.

W każdej szkole powinny być zapewnione właściwe warunki środowiska fizycznego, ale także właściwe warunki realizacji procesu nauczania.

Mając na uwadze higieniczny rozkład zajęć lekcyjnych przeprowadzono jego ocenę pod kątem uwzględnienia w planie zajęć dydaktyczno – wychowawczych potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, potrzebę różnicowania zajęć w każdym dniu, zasadę nie łączenia w kilkugodzinne bloki zajęć z tego samego przedmiotu, a także wymogi higienistów. Ocenę przeprowadzono w 77 placówkach (szkołach podstawowych, gimnazjach, zespołach szkół podstawowych i gimnazjów, szkołach ponadgimnazjalnych). Łącznie oceniono 438 oddziałów. Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas i oddziałów na danym etapie edukacyjnym tygodniowy wymiar godzin. Wg oświadczeń dyrektorów placówek oświatowych występujące niewielkie niedociągnięcia podyktowane były brakiem własnej sali gimnastycznej, „łączeniem klas” z powodu małej liczby dzieci, łączeniem przez nauczycieli uczących określonego przedmiotu godzin do etatu w kilku szkołach. Dojazdy dzieci do szkół, zwłaszcza autobusami „kursowymi” PKS wpływały także na czas rozpoczęcia zajęć, długość przerw międzylekcyjnych.

Realizując zadania z zakresu zdrowia publicznego przeprowadzono w przedszkolach i szkołach ocenę poprawności rozmieszczenia dzieci i uczniów w „ławkach szkolnych”, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie. Podczas kontroli zwracano uwagę na stan techniczny i oznakowanie mebli, odpowiednie zestawienie stolika z krzesłem, dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii, posiadanie certyfikatów. Celem przeprowadzanych pomiarów była eliminacja występujących nieprawidłowości. Ocenę dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów przeprowadzono w 84 placówkach, oceniono 103 oddziały, 1759 stanowisk. Na stwierdzone w jednym z gimnazjów uchybienia występujące w tym zakresie skierowano pismo zalecające dyrektorowi szkoły dostosować stoliki i krzesła do wymagań ergonomii. Kontrola sprawdzająca wykazała wyeliminowanie nieprawidłowości. Wyniki dostosowania mebli szkolnych do wymagań ergonomii na bieżąco omawiano z dyrektorami szkół, zwracano uwagę na możliwość powstawania wad postawy w przypadku korzystania z nieprawidłowo dobranej do wzrostu wysokości stolika i krzesła. W salach lekcyjnych występowały meble szkolne zróżnicowane pod względem wysokości. Znaczna część placówek dysponowała meblami szkolnymi w dobrym stanie technicznym, jednak bez certyfikatów, zakupionymi w latach, kiedy certyfikaty nie obowiązywały. Brak certyfikatów stwierdzono w 38 placówkach, tylko 8 placówek posiadało stoliki i krzesła w 100% z certyfikatami, natomiast 43 obiekty (przedszkola, szkoły) posiadały certyfikaty w zakresie 25% - 50%.

Podczas kontroli zwracano uwagę na stan techniczny i oznakowanie mebli, odpowiednie zestawienie stolika z krzesłem, dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii, posiadanie certyfikatów. W miarę posiadanych środków finansowych dyrektorzy starają się wymieniać stare meble na nowe.

Aktywność ruchowa jest ważnym elementem życia człowieka. Właściwie dobrany ruch rozwija mięśnie, wpływa na prawidłowy wzrost kości, rozwija układ krążeniowo-oddechowy, podnosi sprawność i wydolność fizyczną. Niekorzystnym czynnikiem jest brak wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć z w-f, zajęcia z wychowania fizycznego niejednokrotnie odbywały się na korytarzach. W 2 szkołach niezależnie od posiadanej bazy sportowej lekcje wychowania fizycznego odbywały się na korytarzach, dotyczyło to placówek, w których naukę pobierała znaczna liczba dzieci (duża liczba oddziałów). Aż 25 szkół nie posiadało własnej bazy lokalowej i zachodziła konieczność korzystania z innych obiektów sportowych. Wymóg wyposażenia pomieszczeń sportowych w sprzęt z certyfikatami dotyczył także sal gimnastycznych. Na 55 szkół posiadających sale gimnastyczne (zarówno pełnowymiarowe, jak i zastępcze) zaledwie w 4 stwierdzono 100% certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy, 36 placówek w ogóle nie posiadało certyfikatów, w pozostałych wahał się w przedziale 25 – 50%.

Nadzór nad stosowaniem w szkolnych pracowniach chemicznych substancji i preparatów chemicznych niebezpiecznych prowadzony był zgodnie z harmonogramem nadzoru nad placówkami nauczania. Na terenie działania stacji 5 gimnazjów posiadało substancje i preparatu chemiczne niebezpieczne. Podczas kontroli stwierdzano spełnienie wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych.

Przeprowadzona ocen warunków zdrowotnych w szkolnych pracowniach komputerowych wypadła pozytywnie. Pracownie komputerowe wyposażone były zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Profilaktyczna opieka medyczna nad uczniami zapewniona była we wszystkich placówkach. W 17 szkołach funkcjonowały gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, co stanowiło 20,73% wszystkich szkół. W 4 gabinetach pielęgniarstwa pracowały na pełnym etacie, świadcząc usługi uczniom z kilku szkół, w pozostałych pracowały po kilka godzin w miesiącu, prowadząc pogadanki o tematyce prozdrowotnej, przeprowadzając fluoryzację, dokonując badań bilansowych.

Stomatolog świadczył usługi w 3 gabinetach stomatologicznych znajdujących się na terenie 2 szkół podstawowych i w 1 zespole szkół, co stanowiło 3,66% ogółu szkół.

Wciąż uciążliwym problemem jest występowanie wszawicy wśród dzieci i młodzieży. Brak stosownych przepisów prawnych utrudnia działanie w tym zakresie.

Prowadzono nadzór nad dożywianiem dzieci w szkołach, nad spożywaniem posiłków w higienicznych warunkach. W 60 szkołach, na terenie 12 gmin wydawano ciepłe posiłki obiadowe jedno lub dwudaniowe, z których skorzystało 5246 uczniów. W dwóch gminach tj. Aleksandrów i Łukowa wprowadzono dożywianie dzieci i młodzieży podając ciepłe posiłki. Tylko 2 gminy nie prowadziły dożywiania w postaci ciepłych posiłków. W 2010r. liczba dzieci i młodzieży korzystającej z posiłków dofinansowanych wyniosła 2331.

Nadzór nad właściwymi warunkami nauczania dotyczy także szkolnictwa wyższego. W ewidencji znajdowały się 3 uczelnie wyższe: 1 publiczna i 2 niepubliczne. Uczelnie niepubliczne korzystały z wynajętych pomieszczeń do prowadzenia zajęć, uczelnia publiczna – UMCS Kolegium w Biłgoraju posiadała własny budynek. Naukę na uczelniach pobierało ogółem 357 słuchaczy, w tym na studiach dziennych - 73, na zaocznych - 284.

W dwóch uczelniach zajęcia odbywały się w systemie dziennym i zaocznym, w jednej uczelni tylko w systemie zaocznym – w soboty i niedziele. Zajęcia odbywały się w pomieszczeniach o dobrym stanie technicznym, liczba sal wykładowych, ćwiczeniowych i pracowni komputerowych dostosowana do liczby studentów. Zajęcia sportowe realizowane były w wynajmowanych salach gimnastycznych (2 uczelnie).

Wszystkie pomieszczenia zajmowane przez wyższe uczelnie posiadały wysoki standard sanitarno – techniczny.

W okresie wiosenno – letnim przeprowadzano kontrole piaskownic, w tym jedną połączoną z poborem próbek piasku. Wynik badania próbek piasku na obecność pasożytów był prawidłowy, w próbkach nie stwierdzono obecności jaj *Toxocara*.

Podczas kontroli przypominano o konieczności wymiany piasku przed rozpoczęciem sezonu, a także co najmniej 2 razy podczas jego trwania, zadbania o właściwy stan techniczny obiektu.

Profilaktyka grypy. Do końca marca 2010r. - począwszy od listopada 2009r. prowadzono monitoring zachorowań na grypę i zachorowania grypo-podobne.

W 2010r. nie notowano przypadków zamykania szkół z powodu absencji chorobowej uczniów.

W miesiącu sierpniu przeprowadzono zgodnie z zamierzeniami na 2010r. kontrole pod kątem przygotowania szkół do rozpoczęcia roku szkolnego 2010/2011, ze szkół uzyskiwano także informacje o zakresie przeprowadzonych prac remontowych i porządkowych. Szkoły deklarowały przygotowanie pomieszczeń do nowego roku szkolnego na koniec sierpnia. W 2 placówkach prace były kontynuowane do 30 września (dotyczyły: szkoła podstawowa – prace na parkingu przed szkołą – odwodnienie, utwardzenie, położenie kostki brukowej, zespół szkół – remont warsztatów szkolnych). Prowadzone prace nie miały bezpośredniego wpływu na stan przygotowania placówek do nowego roku szkolnego.

W związku z reformą programową, mając na uwadze zapewnienie właściwych warunków realizacji obowiązku szkolnego uczniom szkół podstawowych, przeprowadzono ocenę higieny procesu nauczania – uczenia się. Placówki oceniano w skali punktowej. Otrzymane sumy punktów w poszczególnych obiektach (z oddziałami zerowymi) wskazały

stan dobry, który wymagał analizy i nieznacznej poprawy higieny procesu nauczania-uczenia się. Higiena procesu nauczania-uczenia się ma za zadania ochronę ucznia przed ujemnymi zjawiskami związanymi z pracą w szkole. Warunki pracy ucznia w szkole mają wpływ na jego zdrowie i rezultaty nauczania-uczenia się, dlatego dyrektor szkoły obowiązany jest do stworzenia prawidłowych warunków i odpowiedniej organizacji pracy ucznia.

W oparciu o rozporządzenie MEN w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania, prowadzono nadzór nad placówkami wypoczynku letniego i zimowego.

W okresie ferii zimowych dzieci korzystały z różnych form organizacji czasu wolnego zapewnianego przez szkoły, domy kultury.

W miesiącach letnich młodzież wypoczywała na koloniach, obozach harcerskich organizowanych pod namiotami, innych formach wyjazdowych np. obozach sportowych, korzystano z miejsc noclegowych w szkolnych schroniskach młodzieżowych. Stan sanitarno – techniczny placówek był zadawalający, gdyż organizatorzy zgłaszali do ogólnopolskiej bazy danych obiekty zapewniające odpowiednie warunki zakwaterowania i wyżywienia. W 2010 r. łączna liczba placówek wypoczynku wyniosła 18, wypoczywało 1147 uczestników, z noclegów w szkolnych schroniskach młodzieżowych skorzystało 359 osób.

Pracownicy sekcji podczas kontroli placówek nauczania i wychowania oraz wypoczynku pozostawiali materiały oświatowe dotyczące bieżących zagrożeń epidemiologicznych. m.in. ulotki o profilaktyce grypy, ulotki informujące o zapobieganiu zakażeniom meningokokowym, o zdrowym odżywianiu, o bezpiecznych feriach zimowych, o zatruciach pokarmowych, ulotki HIV-AIDS – jak uniknąć zakażenia HIV, celem przybliżenia tematyki dzieciom młodzieży oraz zapoznania się z ulotkami w środowiskach domowych.

Podsumowanie i wnioski

Zapewnienie sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania, spędzania czasu wolnego, wymaga wysiłku wszystkich osób związanych z wychowaniem dzieci i młodzieży, świadomości istnienia zagrożeń oraz znajomości zasad higieny i bezpieczeństwa. Utrzymanie w szkołach i placówkach bezpiecznych i higienicznych warunków nauki oraz bezpiecznego spędzania wolnego czasu zagwarantowane jest ustawowo.

Placówki oświatowo – wychowawcze będące pod nadzorem PSSE w Biłgoraju są w dobrym stanie sanitarno – technicznym. Dzięki konsekwencji pracowników inspekcji sanitarnej, zaangażowaniu dyrekcji szkół oraz organów prowadzących, organizatorów akcji katolickich, jednostek nie posiadających organizacji prawnej przeprowadzane są systematycznie prace malarskie, remontowe mające na celu poprawę i utrzymanie obiektów w odpowiednim stanie.

V. Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy

Do zadań Sekcji Higieny Pracy należy sprawowanie nadzoru nad:

- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy,
- substancjami i preparatami chemicznymi,
- prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3,
- produktami biobójczymi,
- szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi,
- substancjami, preparatami, czynnikami i procesami o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- przestrzeganiem zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- rozpatrywaniem spraw dotyczących chorób zawodowych.

Sekcja Higieny Pracy Zakłady posiada w ewidencji 331 zakładów.

W 2010 r. skontrolowano 188 zakładów, należących do 30 działów Polskiej Klasyfikacji Działalności, przeważają zakłady z nw. działów PKD:

- produkcja artykułów spożywczych,
- produkcja odzieży,
- produkcja wyrobów z drewna,
- produkcja wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych,
- produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń,
- produkcja mebli,
- naprawa pojazdów samochodowych.

W nadzorowanych zakładach zatrudnionych jest ogółem 7551 pracowników; z tego 1082 pracuje w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

Najczęściej występujące czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy to hałas, pyły, szkodliwe czynniki chemiczne, szkodliwe czynniki biologiczne, drgania mechaniczne.

W 2010 r. przeprowadzono 254 kontrole kompleksowe, w tym 162 kontrole między innymi obejmowało zagadnienia z zakresu nadzoru nad substancjami i preparatami chemicznymi, 7 z zakresu nadzoru nad produktami biobójczymi, 14 z zakresu nadzoru nad substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, 98 z zakresu nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.

W wyniku stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych wydano 61 decyzji administracyjnych nakazujących ich usunięcie.

Analizując wyniki prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, że warunki higieny pracy oraz standard pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy ulegają stałej poprawie.

Sekcja Higieny Pracy zajmuje się także prowadzeniem postępowań w sprawach chorób zawodowych – dokonywaniem ocen narażenia zawodowego oraz wydawaniem decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W 2010 r.:

- wszczęto 13 postępowań administracyjnych w sprawach podejrzeń chorób zawodowych,
- wydano 3 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej – wszystkie przypadki dotyczyły choroby zakaźnej boreliozy (2 przypadki u rolników i 1 u pracownika tartaku),
- wydano 8 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Od 2008 r. w zgłoszeniach podejrzeń chorób zawodowych większość stanowią podejrzenia boreliozy. W 2010 r. na 13 zgłoszeń podejrzeń, 9 zgłoszeń dotyczyło boreliozy.

Podsumowanie i wnioski

Biorąc pod uwagę liczbę wydanych decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz liczbę zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych należy stwierdzić, że na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju warunki higieny pracy w zakładach pracy ulegają stałej poprawie, na co mają wpływ wnikliwe kontrole oraz skutecznie prowadzone postępowanie administracyjne.

VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia w zakresie epidemiologii

Do zadań sekcji Nadzoru P/Epidemicznego należy:

- zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych (z uwzględnieniem szczepień ochronnych)
- sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W 2010 r. pod nadzorem Sekcji Nadzoru P/Epidemicznego były następujące obiekty:

Lecznictwo zamknięte:

Lecznictwo zamknięte w 2010 roku nie było nadzorowane przez PSSE Biłgoraj.

Szpital Powiatowy w Biłgoraju z oddziałami i innymi jednostkami oraz oddziałami zamiejscowymi i jednostkami zamiejscowymi w Tarnogrodzie, należące do SP ZOZ Biłgoraj mieszczące się w obiektach w Biłgoraju i w Tarnogrodzie były pod nadzorem WSSE Lublin. Placówka została przekształcona 15.10.2010 r. w Zespół Opieki Zdrowotnej ARION.

Lecznictwo otwarte:

Publiczne (2 obiekty), w tym :

- Samodzielna Publiczna Stacja Pogotowia Ratunkowego
- żłobek w Biłgoraju (pod nadzorem sekcji HDiM)

Niepubliczne (43 obiekty), w tym:

NZOZ Przychodnia Lekarska w Tarnogrodzie, NZOZ w Turobinie, NZOZ Konsylium w Biłgoraju, NZOZ „Ulamed” w Biłgoraju, NZOZ Przychodnia Zdrowia s.c. w Biłgoraju, Punkt Lekarski w Bukowej, NZOZ Lipiny, NZOZ Goraj, NZOZ „Eskulap” w Biszczy, NZOZ Medyk w Tereszpolu, NZOZ Obsza, NZOZ „Medikus” Potok Górny, NZOZ Ośrodek Zdrowia w Soli, NZOZ Przychodnia Zdrowia w Księżpolu, NZOZ Poradnia Zdrowia w Aleksandrowie, NZOZ we Frampolu, NZOZ Przychodnia Rehabilitacyjna „Revimed” w Biłgoraju, NZOZ Medyk we Frampolu, NZOZ Laboratorium Medyczne w Tarnogrodzie, NZOZ „Radent” w Turobinie, NZOZ „Genesis” w Biłgoraju, NZOZ Twój Lekarz w Biłgoraju, NZOZ Ośrodek Rehabilitacji i Terapii dla Dzieci Niepełnosprawnych w Biłgoraju, NZOZ Łukowa, NZOZ Gabinety Luxmed, Poradnia Ogólna w Józefowie, Poradnia Ogólna w Długim Kącie, NZOZ REHA-Complex w Biłgoraju, NZOZ „Podaj Dłoń” w Józefowie, Poradnia Specjalistyczna w Biłgoraju, Poradnia Chirurgiczna w Biłgoraju, Poradnie w Tarnogrodzie, Poradnia K we Frampolu, NZOZ w Teodorówce, Poradnia K w Biszczy, Poradnia Rehabilitacyjna w Księżpolu, NZOZ Twój Ortopeda, NZOZ-Pul-Med. w Biłgoraju, NZOZ Kardio-Neuro-Med. w Biłgoraju, NZOZ Łukowa Reha Kompleks, Fizjo Med. w Biłgoraju oraz Szpital w Biłgoraju, zakład Opiekuńczo –Lecznicy w Tarnogrodzie.

Ponadto:

- indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie – 83 w tym 77 mieszczące się w mieście (m) i 6 na wsi (w)
- indywidualne praktyki lekarzy dentyków – 32 w tym 25(m) i 7(w)
- indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyków – 20 w tym 14(m) i 6(w)
- indywidualne praktyki pielęgniarek i położnych - 5 w tym 1(m) i 4(w)
- grupowe praktyki pielęgniarek i położnych -1 (w)

- inne obiekty nie będące ZOZ-ami: (miasto: Medycyny Niekonwencjonalnej, Gabinety Medyczne Przyzakładowe Spółdzielni „Promień”, Punkt Pobrań Laboratorium „Luxmed”, Laboratorium Filia NZOZ, wieś: gabinet rehabilitacji w Goraju oraz gabinet rehabilitacji Fizjomar w Łukowej pod nadzorem HK)

Dane liczbowe dotyczące działalności kontrolno- represyjnej

Przeprowadzono:

- 196 kontrole z zakresu epidemiologii w zakresie stanu sanitarno-technicznego placówek
- 40 kontroli z zakresu szczepień

Wydano 1 decyzję w lecznictwie otwartym dotyczącą usunięcia uchybień związanych z nieprawidłową sterylizacją.

Mandatów karnych nie stosowano.

Placówki ambulatoryjne

Nie stwierdzono uchybień w zakresie utrzymania bieżącej czystości w placówkach lecznictwa otwartego. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na procedury higieniczne zapobiegania szerzenia się zakażeń.

VII. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie powiatu biłgorajskiego

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie działalności PSSE Biłgoraj
latach 2006- 2010r. / na przestrzeni ostatnich 5 lat/

Lp.	Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2006 r.	Liczba zachorowań w 2007 r.	Liczba zachorowań w 2008 r.	Liczba zachorowań w 2009 r.	Liczba zachorowań w 2010 r.
1.	Salmonellozy A02.0	71	70	26	27	37
2.	Czerwonka A03	-	-	-	-	-
3.	inne bakteryjne zakażenia jelitowe(ogółem) A04	19	8	6	22	16
4.	inne bakteryjne zatrucia pokarmowe (ogółem) A05	6	13	9	7	2
5.	Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe (ogółem) A08	9	121	98	122	235
6.	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnym zakaźnym pochodzeniu u dzieci do2 lat A09	59	66	81	56	285
7.	Krzusiec A37	-	-	5	1	0
8.	Płonica A38	1	25	35	24	54
9.	Choroba meningokokowa (ogółem) A39	-	-	-	-	1
10.	Posocznica (ogółem) A40-A41	7	4	13	-	-
11.	Borelioza z Lyme A69.2	10	6	15	42	40
12.	Styczność i narażenie na wściekliznę/ potrzeba szczepień Z20.3/Z24.2	20	12	30	17	14
13.	Wirusowe zapalenie mózgu A84-A86	2	-	1	1	0
14.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych A87,B02,B00	1	-	-	-	1
15.	Ospa wietrzna B01	241	505	491	201	555
16.	Różyczka B06	341	63	10	23	4
17.	WZW A B15	-	-	-	2	0
18.	WZW B (ostre i przewlekłe) B16,B18	-	2	2	1	1
19.	WZW C B17.1, B18.2	1	6	5	1	2

26.	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae /ogółem/B95.3/G04.2,G00.1,A40.3,J13, B95.3	-	1	1	1	0
27.	Choroba wywołana przez Haemophilus influenzae typ B ogółem B96.3/G04.2,G000.0A41.3, B96.3/J05.1	-	-	-	-	
28.	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i /lub mózgu/łącznie/ G01, G04.2.G05.0 G00.2-8,G04.2	-	1	1	-	
29.	Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone G03.0	-	-	3	2	1
30.	Zapalenie mózgu G04.0,G04.8-9	-	2	-	-	0
31.	Zatrucie naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm T62.0 T62.1-2,T61,T62.8-9	-	-	2	-	1
32.	Inne zatrucia /lekami, alkohol łącznie; T64,T60, T36-T50,T51,T52-T59,T63,T65,	-pestycydy 5leki 3alkohol 1 inne	-pestycydy 3leki 1alkohol - inne	-pestycydy 1 - leki 5 -alkohol 4 - inne nieokreślone 1	-	-pestycydy -0 leki-0 alkohol-0
33	Grypa A(H1N1)				14	0

SCHORZENIA POKARMOWE

1. **Dur brzuszny** - w rejestrze PSSE od 2005 roku nie ma nosicieli
2. **Salmonellozy** – zatrucia pokarmowe /A02.0 /:
  - w roku 2010 zarejestrowano na terenie powiatu biłgorajskiego 37 zachorowań na salmonellozę (w roku 2009 było 27 zachorowań),
  - hospitalizowano 26 osób

Najwyższe wskaźniki zapadalności zarejestrowano:

- gmina Potok -104,9
- miasto Tarnogród - 55,4
- gmina Księżpol - 43,8

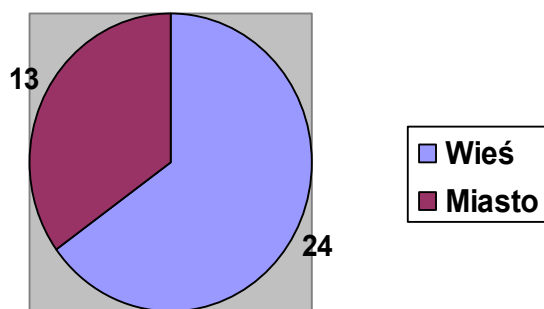
Dla porównania:

- wskaźnik powiatu - **34,9** (w 2009 roku -25,4)
- wskaźnik Polski – 25
- wskaźnik województwa lubelskiego - 23,54

Przewyższamy wskaźnik krajowy i wojewódzki. Sytuacja epidemiologiczna jest niekorzystna.

Zachorowania wg miejsca zamieszkania i sezonowość (od stycznia do grudnia) przedstawiają się następująco:

Zachorowania wg. miejsca zamieszkania

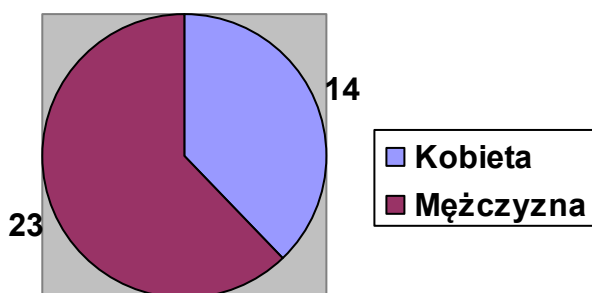

2007	3	11	2	3	5	4	13	10	5	10	4	-
2008	1	-	-	2	3	3	4	8	4	1	-	-
2008	1	0	0	13	3	0	1	1	2	5	1	0
2009	1	-	-	13	3	-	1	1	2	5	1	3
2010	3	1	0	1	-	2	6	3	9	5	6	1

Zachorowania wg miejsca zamieszkania i płci przedstawiają się następująco:

	Wieś	Miasto	Kobiety	Mężczyźni
2006	31	40	32	39
2007	51	19	36	34
2008	22	4	13	13
2009	21	6	12	15
2010	24	13	14	23

Zachorowania wg. płci

Zachorowania wg wieku:

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60>
2006	23	18	3	3	2	3	3	-	4	1	3	-	8
2007	20	9	4	9	6	2	2	-	-	-	5	2	11
2008	4	3	1	1	-	2	2	1	-	-	4	-	8
2009	4	3	1	-	1	-	-	-	-	2	3	1	12
2010	6	8	2	1	1	3		1	-	2	4	2	7

Najwięcej zachorowań na salmonellozę wystąpiło u nas w okresie jesiennym. Wysokie temperatury sprzyjały mnożeniu się drobnoustrojów w żywności. Najczęściej przyczyną było spożycie surowych jaj dodanych do potraw.

Zachorowania dotyczyły głównie dzieci do 9 lat (14 zachorowań) i > 60 lat (7 zachorowań). Przedziały wiekowe największej zapadalności dzieci i ludzi starszych stanowią ponad 56,8% ogółu zachorowań. Zachorowało 24 osób na wsi i 13 w mieście.

Typy serologiczne:

Na 37 zachorowań w 32 przypadkach potwierdzono serotyp *S.Enteritidis*, w 1 przypadku *S.Typhimurium*, w 1 przypadku -*S. infantis*, w 2 przypadkach - *S.Virchow*, oraz 1 przypadek to *S.Hadar*.

Przeważa od wielu już lat ten sam serotyp *S. Enteritidis*.

Zarejestrowano 11 nosicieli salmonelloz - wszyscy zostali skreśleni po przebadaniu.

Nie było odsunięć nosicieli od pracy z żywnością.

Wydano 2 decyzje administracyjne w związku z kontaktem z osobą chorą na salmonellozę: od pracy w piekarni i zatrudnioną sklepie spożywczym.

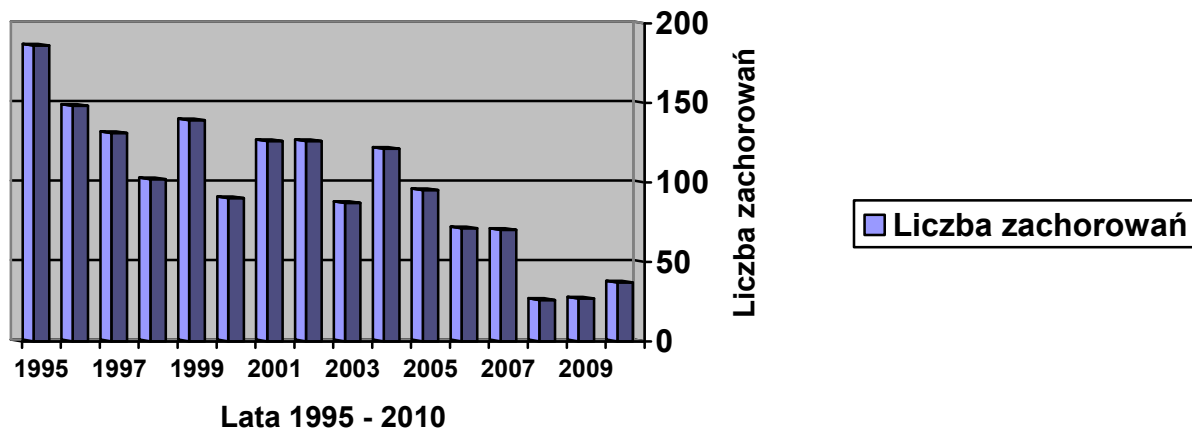
Nadal należy prowadzić intensywne działania profilaktyczne, szczególnie z zakresu oświaty zdrowotnej.

Zachorowania zarejestrowane w ostatnich 5 latach:

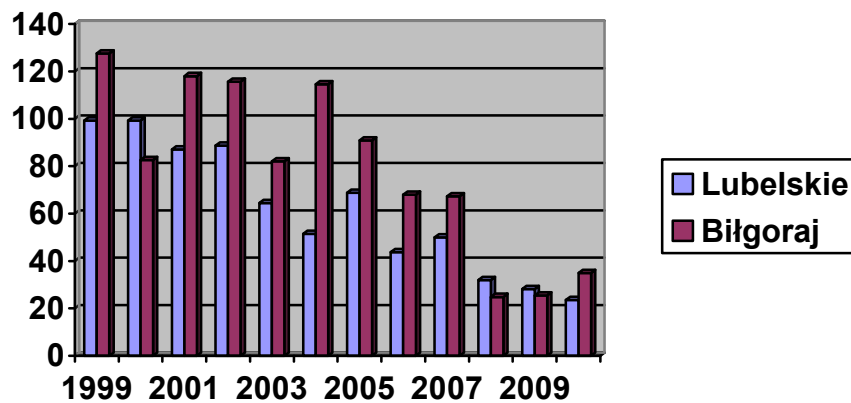
	2006	2007	2008	2009	2010
liczba zachorowań	71	70	26	27	37
wskaźnik powiatu	68,02	67,31	25	25,4	34,9
Wskaźnik woj. lubelskiego	43,7	49,9	32	28,11	23,54
Wskaźnik Polski	35,0	30,6	24,84	23,19	25

Zachorowania na salmonellozę

Zachorowania na Salmonellozę wg. wskaźników

3. **Czerwonka /A03/** - brak zachorowań od 5 lat.
4. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe / A05/ - w 2010 r. zarejestrowano 2 zachorowania

ZBIOROWE ZATRUCIA POKARMOWE:

2010 r. nie zarejestrowano zbiorowych zatruc pokarmowych.

WIRUSOWE I INNE OKREŚLONE ZAKAŻENIA JELITOWE /A 08/

A08.0 niezbyt wywołany przez rotawirusy 59 w tym hospitalizowano 57 przypadków inne określone 1, nieokreślone 120,

U dzieci do lat 2 /A08.0-4/-55,

A09 biegunka i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnym zakaźnym pochodzeniu ogółem 231 wzrost o 32 przypadki, u dzieci do 2 lat 54 przypadki w tym 30 przypadki hospitalizowano. Jest pogorszenie sytuacji epidemiologicznej w zakresie schorzeń jelitowych. Zachorowania te są analizowane pod kątem przeprowadzonych badań laboratoryjnych. Diagnostyka nie jest wystarczająca.

BOTULIZM / A05.1/ - brak zachorowań w 2010 r .

TEŻEC / A35/ - brak zachorowań na teżec w 2010 roku.

KRZTUSIEC /A 37/ - brak zachorowań (w 2009 roku zarejestrowano 1 zachorowanie-Biłgoraj)

PŁONICA / A38/ - zarejestrowano 54 zachorowania na płonicę (w 2009 r. było 24 przypadków); żaden przypadek nie wymagał hospitalizacji.

Wzrost zachorowań obserwowany jest w Polsce. Objawy przy płonicy są coraz cięższe.

	2006	2007	2008	2009	2010r.
powiat	0,95	24,04	33,73	22,6	51
lubelsk	13,2	17,44		28,9	
Polska	27,9	28,4	29,29	36,32	36,47

Najwięcej zachorowań wystąpiło:

- w gminie Księżpol - wsk.317,4
- w gminie Obsza -134
- Biłgoraj - 62,3

Zachorowało 16 mieszkańców wsi i 8 mieszkańców miasta. Najwięcej zachorowań wystąpiło w miesiącach maj i czerwiec, wszystkie zachorowania w przedziale wiekowym do 19 lat.

CHOROBA MENINGOKOKOWA

W 2010 roku zarejestrowano 1 zachorowanie w gminie Goraj. Dziecko /4 lata/ wyzdrowiało pomimo bardzo ciężkiego stanu. Podjęto w ognisku działania p/epidemiczne. Nie stwierdzono nowych zachorowań. W latach wcześniejszych (w 2009 r. i w 2008 r.) nie stwierdzano choroby meningokokowej. Nadal prowadzona jest akcja informacyjna o profilaktyce choroby meningokokowej. Jest to jednostka chorobowa, która wymaga działań oświatowych oraz propagowania szczepień .

RÓŻA /A 46/

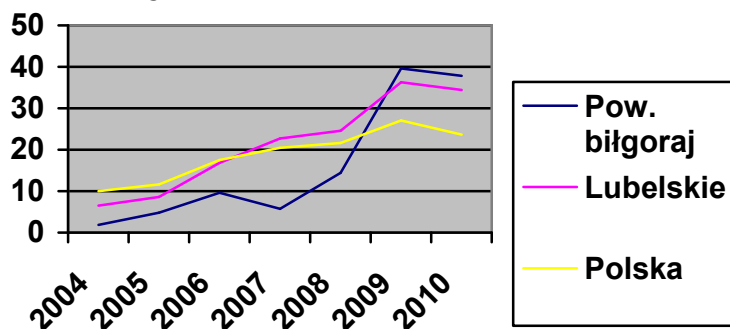
Zarejestrowano 6 przypadków (w 2009 r.-3) Są to zachorowania bez potwierdzeń laboratoryjnych.

BORELIOZA /A69.2/

W 2010 roku zarejestrowano 40 przypadków (w 2009 roku 42 przypadki); wskaźnik 39,6 zmniejszył się na 37,8.

Hospitalizacji wymagało 12 przypadków. Były to przypadki potwierdzone zgodnie z definicją przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego. Choroba ta wymaga zwrócenia szczególnej uwagi ze względu na widoczny wzrost zachorowań w Polsce. Obserwuje się poprawę w zakresie dostępności do diagnostyki boreliozy. Można stwierdzić, że na terenie lasów roztoczańskich jest duże zagrożenie boreliozą. Prowadzone będą nadal działania oświatowe z zakresu epidemiologii boreliozy i metod jej zapobiegania. Jediną skuteczną metodą zapobiegania jest noszenie odpowiedniej odzieży podczas poruszania się po terenach zadrzewionych i zalesionych oraz stosowanie repelentów. W 2010 roku uznano chorobę zawodową w 3 przypadkach / 2 rolników i 1- pracownik tartaku/. Zachorowania podobnie jak narażenie występowały na terenie całego powiatu. Wskaźniki powiatu przewyższają wskaźnik Polski i województwa lubelskiego.

Zachorowania na boreliozę wg. wskaźników: powiat biłgorajski, województwo lubelskie, Polska

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Powiat</i>	1,88	4,78	9,58	5,77	14,45	39,6	37,8
<i>Lubelskie</i>	6,5	8,6	16,8	22,73	24,6	36,3	34,4
<i>Polska</i>	10,0	11,6	17,5	20,46	21,63	27,06	23,62

STYCZNOŚĆ I NARAŻENIE NA WŚCIEKLIZNĘ/ POTRZEBA SZCZEPIEŃ /Z20.4, Z24.2/

W 2010 r. zaszczepiono p. wścieklicznie 14 osób (w 2009 roku 17).

Sytuacja epidemiologiczna ulega zdecydowanej poprawie.

Szczepienia przeprowadzono w związku z kontaktem z następującymi zwierzętami : psy, koty, tchórz, wiewiórka. Przeprowadzono 39 wywiadów epidemiologicznych w związku z narażeniem na wścieklicznę. Należy pamiętać, że zagrożenie wściekliczną nadal istnieje pomimo korzystnej sytuacji epizootycznej. Od 2008 roku nie było przypadku potwierdzenia wściekliczny u zwierząt. W gminie Turobin zgłoszono 1 przypadek wątpliwy /kot/. Nadal propagowane są materiały oświatowe dotyczące profilaktyki tej jednostki chorobowej.

Współpracowano z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi komórkami organizacyjnymi Stacji. Brak schroniska dla zwierząt na terenie powiatu zwiększa narażenie ludności na pokąsania przez wałęsające się psy. Najwięcej pokąsań zarejestrowano w gminie Józefów /13 przypadków/ Sytuacja ta powtarza się od kilku lat. Psy nie są trzymane na uwięzi, brakuje schronisk.

Wskaźniki:

- wskaźnik powiatu - 13,2
- wskaźnik Polski - 19,65

WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU - brak zachorowań.

WIRUSOWE ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH – 1 przypadek

OSPA WIETRZNA /B 01/

W 2010 roku zarejestrowano 555 przypadków (w 2009 roku – 201).

W 5 przypadkach zachorowania wymagały hospitalizacji.

Wskaźniki:

- wskaźnik powiatu – 524,5
- wskaźnik województwa lubelskiego – 473,48
- wskaźnik Polski – 480,49

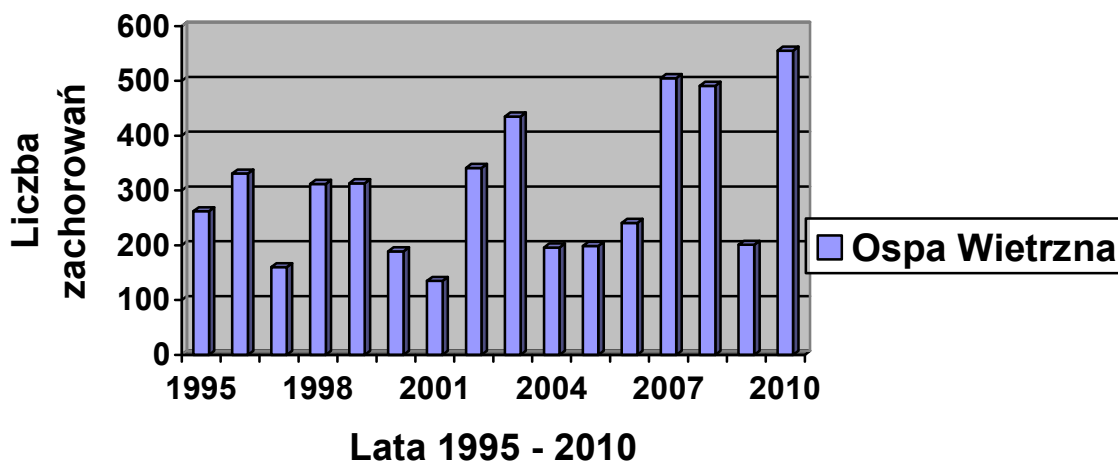
Najwięcej zachorowań wystąpiło w gminach: Księżpol -wsk. 1356, Biszczka wsk.-1119, Frampol wsk. 732, Biłgoraj -wsk.590, Aleksandrów – wsk.452.

Zaznacza się wyraźnie cykliczny wzrost zachorowań na ospę wietrzną . Szczepienia p/ospie są mało rozpropagowane. Bariera jest wysoka cena. Nadal szczepione są głównie dzieci z grup ryzyka.

Zachorowania na przełomie lat 1995- 2010r.:

1995	1996	1997	1998	1999	2000	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
262	331	160	312	313	189	135	341	435	196	199	241	505	491	201	555

Zachorowania na ospę wietrzną

ODRA /B05/ - brak zachorowań w 2010 roku na terenie powiatu (ostatnie zachorowanie zarejestrowano w 2007 roku).

RÓŻYCZKA /B06/

Zarejestrowano 4 przypadki /możliwe/ (w 2009 r. – 23).

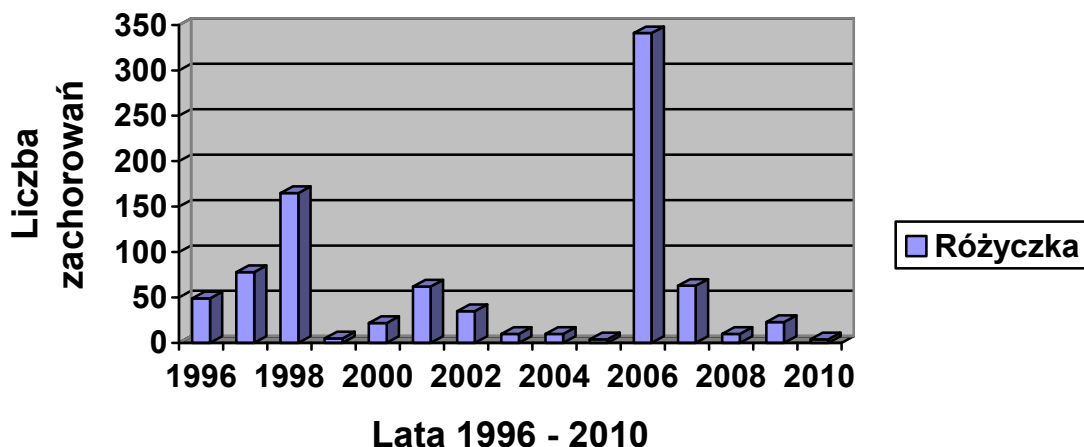
Zachorowania dotyczyły mieszkańców wsi 3 przypadki, mieszkańców miast -1.

Ogółem zachorowania dotyczyły osób w wieku do 14lat. Nie były to zachorowania potwierdzone laboratoryjnie.

Zachorowania zarejestrowane w ciągu ostatnich lat:

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
49	78	165	5	22	62	35	10	10	4	341	63	10	23	4

Zachorowania na różyczkę

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

WZW A - w 2010 roku nie było zgłoszeń zachorowań (w 2009 roku zgłoszono 2) Ostatnia epidemia wzw A w powiecie biłgorajskim była w 1998 roku.

W Polsce zarejestrowano 156 zachorowań. Biorąc pod uwagę, że wygasa odporność można liczyć się z przywleczeniem zakażenia.

Wystąpienie zachorowań na wzw A może być nowym zagrożeniem w 2010r.

WZW typ B ostre – w 2010 r. zarejestrowano 1 zachorowanie (w 2009 roku zarejestrowano również 1 przypadek) ; wskaźnik powiatu – 0,9

Sytuacja epidemiologiczna jest bardzo korzystna dzięki szczepieniom.

WZW typ C – w 2010 r. 2 zachorowania; wskaźnik powiatu 1,8. .

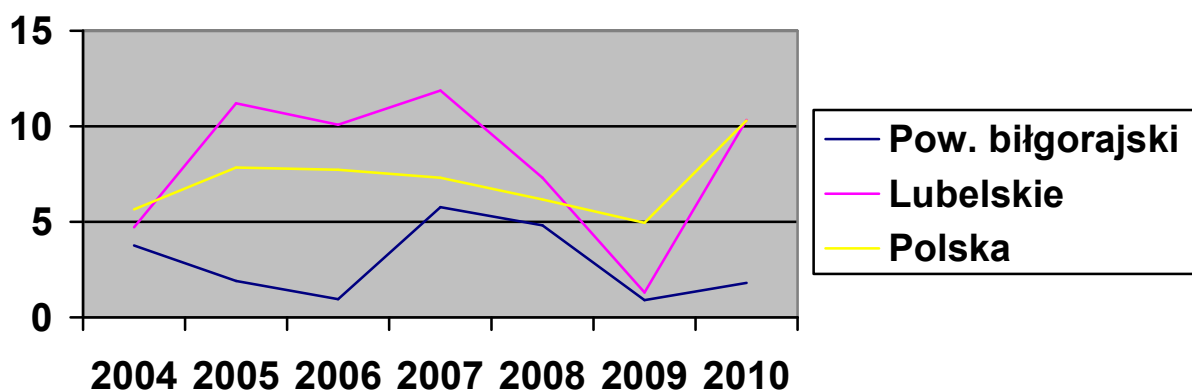
Długi okres wylęgania, brak szczepionki utrudniają działania profilaktyczne WZW typ C.

Zakażenia krwiopochodne są bardzo ważnym problemem epidemiologicznym i są wnikliwie analizowane pod kątem powiązania z narażeniem w placówkach służby zdrowia . Nie ustalono miejsca zakażenia. Zakażeń koinfekcyjnych nie zgłoszono.

Zachorowania na WZW B ogółem w ciągu ostatnich 10 lat:

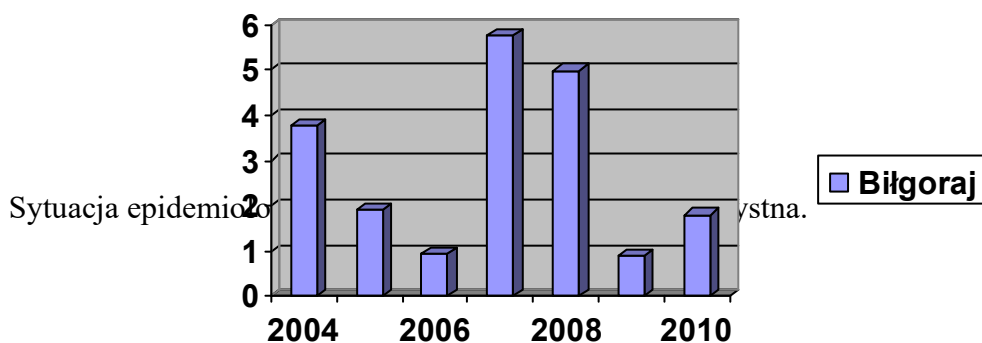
lata	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
WZW B	3	1	2	2	3	-	2	2	1	1
WZW C	1	4	1	4	2	1	6	5	1	2

Zachorowania na WZW C wg. wskaźników powiat biłgorajski, województwo lubelskie, Polska

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pow. biłgorajski	3,77	1,91	0,95	5,77	4,81	0,9	1,8
lubelskie	4,71	11,20	10,09	11,87	7,3	1,3	10,34
Polska	5,65	7,85	7,73	7,3	6,17	4,95	10,30

Zachorowania na WZW typ C wg. wskaźników

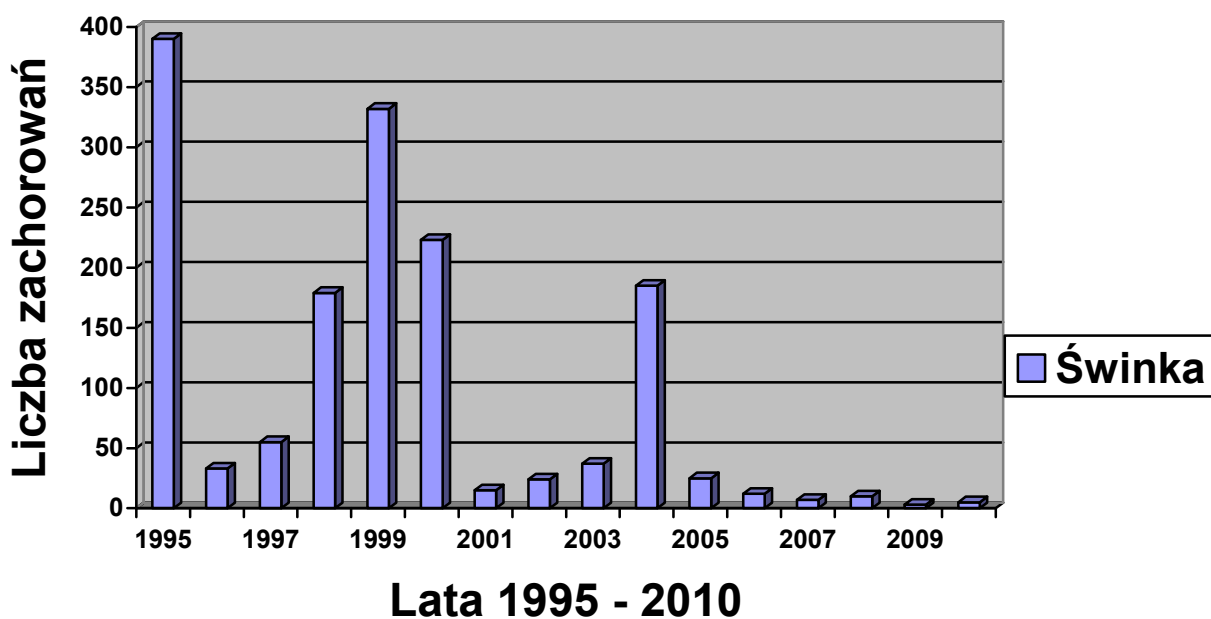
ŚWINKA /B26/ - w 2010 r. zarejestrowano 5 zachorowań

Zachorowania zarejestrowane w ostatnich latach:

	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
l.zachorowań	39	33	55	179	332	223	15	24	37	185	25	12	7	10	3	5

Żadne zachorowanie na świnkę nie wymagało hospitalizacji. W 2004 r. weszła do kalendarza szczepień potrójna szczepionka /świnka, odra, różyczka w drugim roku życia/. W 2006 objęto szczepieniami wszystkie dzieci w dziesiątym roku życia. Szczepienia są kontynuowane zgodnie z kalendarzem. Sytuacja epidemiologiczna pod względem zapadalności na świnkę jest korzystna i ustabilizowana w powiecie i Polsce.

Zachorowania na świnkę

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Powiat	34,90	39,23	17,24	3,85	10,6	2,8	4,7
woj.lubelskie	28,0	27,4	23,3	25,96	25,4	6,66	6,49
Polska	31,7	30,5	29,1	30,37	28,99	7,65	7,2

BĄBLOWICA /B67/ - w 2010 r. zarejestrowano 2 zachorowania (w 2009 r. – 2)

W roku 2010 zarejestrowano 2 zachorowania – w Józefów i gminie Księżpol. Zachorowania potwierdzono badaniami laboratoryjnymi. W żadnym z przypadków nie ustalono źródła zakażenia. Warunki sanitarno-higieniczne w ognisku bez zastrzeżeń.

Wskaźniki:

- wskaźnik powiatu – 1,8
- wskaźnik województwa lubelskiego – 0,32
- wskaźnik Polski – 0,09

W Polsce zarejestrowano 36 zachorowań. Sytuacja epidemiologiczna powiatu biłgorajskiego jest niekorzystna w porównaniu do wskaźników Polski. Zawiadomiono o zaistniałej sytuacji Powiatowego Lekarza Weterynarii w Biłgoraju. Przeprowadzono wspólne szkolenie dot. chorób odzwierzęcych. Podejmowane są działania oświatowe w ogniskach bąbłowicy u zwierząt i ludzi

GRYPA

W 2009 roku nowym wyzwaniem dla nadzoru epidemiologicznego była pandemia tzw. „świńskiej grypy”. Nowy wirus A(H1N1) wyszedł z Meksyku i bardzo szybko opanował wszystkie kontynenty. Pierwsze zachorowanie w Polsce potwierdzono laboratoryjnie 6.05.09r. w powiecie biłgorajskim już 9.07.09r. W powiecie biłgorajskim zarejestrowano potwierdzonych 14 przypadków w tym u dzieci 4. Ostatnie zachorowanie na grypę A(H1N1) zarejestrowano 4.12.09r.

W 2010 roku nie było przypadków potwierdzonej grypy A(H1N1) na terenie powiatu .

W Polsce zarejestrowano 218 przypadków.

Skutki pierwszej fali pandemii okazały się na szczęście mniejsze niż przewidywano.

Pobierane są wymazy od osób chorych w przypadkach ciężkich, charakterystycznych przypadków klinicznych grypy zgłoszonych przez lekarza z systemu SENTINEL.

Grypa sezonowa : wskaźnik zapadalności powiatu - 4725,13.

Grypa sezonowa w powiecie: w 2010r zarejestrowano 4999 przypadków

Zwalczanie chorób zakaźnych szerzących się drogą kropelkową jest bardzo trudne.

GRUŻLICA

Problemem epidemiologicznym w powiecie jest gruźlica. Z uzyskanej informacji z Poradni Chorób Płuc wynika, że w 2010 roku zarejestrowano 16 nowych przypadków zachorowań. Stacja prowadzi nadzór epidemiologiczny nad osobami chorymi i osobami ze styczności. Wywiady epidemiologiczne przeprowadzane są w miejscu zamieszkania chorego. Udziela się informacji o profilaktyce gruźlicy. Dochodzenie epidemiologiczne ma na celu ustalenie i likwidację źródła zakażenia oraz przerwanie dróg szerzenia. Nie stwierdzono prowadzenia hodowli bydła i oddawania mleka do punktów skupu przez osoby chore na gruźlicę.. Zwalczanie gruźlicy jest bardzo trudne, ze względu na zaniedbania środowiskowe. Problem zwalczania gruźlicy wymaga współpracy z władzami samorządowymi.. Zlikwidowano Poradnię Chorób Płuc w Biłgoraju co na pewno utrudni nadzór epidemiologiczny osób z kontaktu z gruźlicą.

Podsumowanie i wnioski

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2010 roku na terenie powiatu była ustabilizowana :

1. Problemem epidemiologicznym są schorzenia pokarmowe jak: salmonellozy, biegunki i zatrucia pokarmowe; diagnostyka schorzeń jelitowych szczególnie dotyczących dzieci do 2 lat jest niewystarczająca.
2. Bez zmian jest sytuacja w zakresie zagrożenia wścieklizną; pomimo korzystnej sytuacji epidemiologicznej w tym zakresie / stwierdza się brak potwierdzenia wścieklizny u zwierząt/ problem wałęsających się psów nie został rozwiązany; brak schroniska dla zwierząt na terenie powiatu zwiększa narażenie ludności na pokąsania przez wałęsające się psy. Najwięcej pokąsań rejestruje się w gminie Józefów. Działania oświatowe należy nadal kontynuować we współpracy z Sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia.
3. W zakresie zachorowań na WZW B i WZW C jest korzystna sytuacja
4. Odnotowano pogorszenie sytuacji epidemiologicznej w zakresie płonicy.
5. Zanotowano wzrost zachorowań na ospę. Zgodnie z zasadami szerzenia się chorób zakaźnych obserwuje się cykliczność zachorowań. Pomimo wzrostu liczby zaszczepionych dzieci przez rodziców szczepienia są nadal mało popularne ze względu na wysoką cenę. Na terenie powiatu głównie są szczepione dzieci z grup ryzyka.
6. Stwierdza się zmniejszenie zapadalności na różyczkę.
7. Obserwuje się nadal wysokie wskaźniki zachorowań na boreliozę. Profilaktyka boreliozy wymaga prowadzenia intensywniejszych działań w zakresie oświaty zdrowotnej. Jest czasami przyczyną chorób zawodowych i zaczyna być problemem epidemiologicznym na terenie powiatu. Inne choroby odkleszczowe nie stanowią takiego problemu.
8. Problem gruźlicy zauważalny jest już od kilku lat. Należy wspólnie z samorządem podejmować zdecydowane działania w celu poprawy sytuacji epidemiologicznej. Zachorowania na gruźlicę powiązane są często z zaniedbaniami środowiskowymi. Podobnie jak w roku ubiegłym planuje się kontynuowanie działań w zakresie poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych, a szczególnie schorzeń pokarmowych i gruźlicy.
9. Choroby odzwierzęce np. bąblowica i inne wymagają kontynuowania współpracy z Inspekcją Weterynaryjną w zakresie profilaktyki.
10. Wystąpienie pandemii grypy pokazuje jak szybko choroby zakaźne przekraczają granice. Nowa sytuacja pokazała zgodnie z przewidywaniami, że przywleczenie chorób z innych krajów jest realne.
11. Sytuacja epidemiologiczna chorób przeciwko, którym prowadzone są obowiązkowe szczepienia ochronne jest korzystna. Szczepienia ochronne realizowane są zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. Odsetki zaszczepionych są zadawalające. W ramach szczepień zalecanych na terenie powiatu biłgorajskiego w 2010r. zaszczepiło się m.in.:
  - p/grypie- 2903 osoby,
  - p/Neisseria meningitidis- 66 osób,
  - p/Streptococcus pneumoniae- 244 osoby,
  - p/WZW typu A- 41 osób,
  - p/kleszczowemu zapaleniu mózgu- 22 osoby,

VIII. Nadzór zapobiegawczy

Bezpieczeństwo sanitarne w zakresie nadzoru zapobiegawczego jest realizowane poprzez:

1. Uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Celem tych opracowań jest określenie polityki przestrzennej gminy lub miasta. W 2010 roku uzgodniono 8 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto uzgadniano zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. W tym zakresie wydano 15 opinii.
2. Uzgadnianie warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. W 2010 roku wydano w tym zakresie 2 uzgodnienia.
3. Rozpatrywanie wniosków w sprawie określenia obowiązku oceny oddziaływania i zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięć zgodnie z ustawą „O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko”. W 2010 roku wydano 44 opinii sanitarnych w sprawie określenia obowiązku oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanych przedsięwzięć.
4. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej dla obiektów nowobudowanych, modernizowanych oraz przewidzianych do zmiany sposobu użytkowania. Wydawanie opinii do przedłożonej dokumentacji projektowej odbywa się wspólnie z nadzorem bieżącym. Część dokumentacji projektowej jest opiniowana przez rzeczoznawców zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2010 roku wydano 30 opinii do przedłożonych projektów budowlanych.
5. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych lub ich części zgodnie z ustawą „Prawo budowlane”. Ponadto podczas realizacji ważniejszych inwestycji prowadzone są kontrole budów. W trakcie kontroli budów i odbiorów końcowych inwestycji sprawdza się czy są zachowane wymagania higieniczno-zdrowotne w tych obiektach.
Ze względu na nedoróbki i usterki niektóre obiekty są odbierane kilkakrotnie. W 2010 roku uczestniczono w odbiorze 43 obiektów budowlanych oraz dokonano 6 kontroli budów.
6. Wydawanie opinii o spełnieniu wymagań higieniczno-zdrowotnych dla obiektów wynikających z przepisów szczególnych. W tym zakresie wydano między innymi: 22 opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych i technicznych pomieszczeń, urządzeń i sprzętu medycznego dla zakładów opieki zdrowotnej, niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, indywidualnej i specjalistycznej praktyki lekarskiej oraz 9 opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych dla usługowych zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, gabinetów odnowy biologicznej.
7. Ilość wydawanych opinii przez nadzór zapobiegawczy jest uzależniona od czynników zewnętrznych.
W 2010 roku wydano ogółem 178 opinii sanitarnych.

Podsumowanie i wnioski

Należy stwierdzić, że w 2010r nastąpił dalszy rozwój regionu i powiatu biłgorajskiego w zakresie nowych inwestycji, modernizacji istniejących obiektów oraz rozbudowy infrastruktury technicznej np. sklepy wielko powierzchniowe /Kaufland, Tesco, Stokrotka/, budowa boisk sportowych w ramach programu „Moje boisko-Orlik 2012”, budowa kanalizacji, przebudowa i budowa dróg itp.. Realizacja inwestycji na terenie powiatu przyczynia się do dalszej poprawy stanu sanitarnego obiektów żywnościowych, zakładów pracy, obiektów usługowych, użyteczności publicznej itp.

IX. Oświata zdrowotna i promocja zdrowia

Do zadań sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia należy w szczególności:

- inicjowanie, koordynowanie, monitorowanie i ocenianie działalności oświatowo – zdrowotnej prowadzonej w placówkach oświatowo – wychowawczych i zakładach opieki zdrowotnej oraz wspieranie realizacji zadań wynikających z bieżących potrzeb zdrowotnych w środowiskach lokalnych,
- wdrażanie, koordynacja i ocena programów oraz akcji edukacyjno – zdrowotnych o zasięgu krajowym, wojewódzkim, lokalnym skierowanych do wybranych grup społecznych,
- inicjowanie działań informacyjno – edukacyjnych w dziedzinie promocji zdrowia,
- pozyskiwanie partnerów (władze lokalne, instytucje i organizacje pozarządowe) do realizacji programów i akcji prozdrowotnych, współpraca z mediami.

Problemem zdrowotnym w skali kraju, województwa i powiatu są, obok chorób zakaźnych, choroby niezakaźne, takie jak: nadwaga, otyłość, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe i inne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania zapobiegawcze w formie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży, oraz akcji interwencyjnych adresowanych do ogółu społeczeństwa.

Profilaktyka tych chorób realizowana jest poprzez programy /akcje.

o zasięgu ogólnopolskim:

- Profilaktyka HIV/AIDS - w zakresie zapobiegania zakażeniom i diagnostyki wirusem HIV przeprowadzona była kampania społeczna adresowana do kobiet w ciąży i planujących ciążę i przebiegała pod hasłem „Daj szansę swojemu dziecku , nie daj szansy AIDS”. Celem kampanii było dotarcie do kobiet planujących macierzyństwo i oczekujących dziecka, by rozważyły wykonanie testu w kierunku HIV, edukacją objęto 2400 kobiet w wieku prokreacyjnym a edukacją medialną ok. 8 000 kobiet. W ramach profilaktyki HIV/AIDS w szkołach - edukacją objęto 288 uczniów z trzech szkół.
- Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce na lata 2008 – 2011 adresowany jest do ogółu społeczeństwa. Celem głównym jest zmniejszenie zachorowań, inwalidztwa i zgonów wynikających z palenia tytoniu w Polsce poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne palenie). Realizowane są trzy programy edukacyjne w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach. W roku 2010 kampania społeczna na „31 Maja Światowy Dzień bez Tytoniu” adresowana była do kobiet w ciąży pod hasłem „Płeć a Tytoń”, w naszym mieście kampania była nagłośniona w mediach, plakowanie miasta (urzędy, dworzec, zakłady opieki zdrowotnej) i bezpośrednio w poradniach kobiecych i na oddziale ginekologiczno - położniczym. Światowy Dzień Rzucania Palenia został połączony z kampanią „Polska Wolna od Dymu Tytoniowego”. Cała kampania a w szczególności zmiana ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, która obowiązuje od 15 listopada 2010 roku została nagłośniona w mediach poprzez spoty.
- Przedszkolny program edukacji antytytoniowej „Czyste Powietrze Wokół Nas” adresowany jest do pięcioletków i sześciolatków. Celem programu jest wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program realizowany w 7 przedszkolach i w 23 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, edukacją objęto 1030 dzieci i 599 rodziców.
- Program „Nie Pal Przy Mnie Proszę” realizowany pilotażowo w 1 szkole podstawowej
- Program „Znajdź Właściwe rozwiązanie” realizowany pilotażowo w 1 gimnazjum

- „Trzymaj Formę” – zapobieganie otyłości i nadwadze poprzez promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej”- program realizowany w 19 gimnazjach przez 1978 uczniów i w 11 szkołach podstawowych przez 361 uczniów klas V i VI i 1423 rodziców poinformowanych bądź też zaangażowanych w realizację programu.

o zasięgu wojewódzkim:

- „Alert Ekologiczno – Zdrowotny” program adresowany do wszystkich placówek oświatowo – wychowawczych. Celem programu jest rozwijanie wrażliwości dzieci i młodzieży na piękno przyrody, ukazywanie współzależności pomiędzy stanem środowiska, czystością i higieną otoczenia, a zdrowiem człowieka, podwyższenie poziomu wiedzy i świadomości wśród społeczności lokalnych w zakresie edukacji ekologicznej, zdrowotnej i społecznej. Program realizowała 1 szkoła podstawowa i w którym brało udział 168 uczniów, rodzice i społeczność lokalna. Do XXII edycji Alertu w województwie lubelskim przystąpiło 128 placówek oświatowo – wychowawczych z tego 16 zakwalifikowało się do etapu wojewódzkiego w tym 1 szkoła z naszego powiatu: Szkoła Podstawowa w Dereźni zdobyła wyróżnienie.

Odrębnym wątkiem działalności oświatowo – zdrowotnej są działania akcyjne skierowane do szerokiego kręgu odbiorców (ogół społeczeństwa). Są to akcje „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni i zimowy”, „Rzuć palenie razem z nami”, „Światowy Dzień bez Tytoniu”, „Światowy Dzień Zdrowia”, „Światowy Dzień Gruźlicy”, „Skutki nieodpowiedniego korzystania z promieniowania UV”, Europejski Dzień wiedzy

o antybiotykach”, „Światowy Dzień AIDS”, „Kobiety Kobietom”, „Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze. Profilaktyka grypy i choroby meningokokowej, Profilaktyka zatruc pokarmowych i grzybami, .

W ramach interwencji nieprogramowych w roku 2010 jednym z ważniejszych działań była akcja „Kobiety Kobietom” dotycząca profilaktyki raka szyjki macicy, adresowana do kobiet naszego powiatu. Celem tej akcji jest wyrobienie u kobiet potrzeby troski o własne zdrowie i pozyskanie wiedzy o profilaktyce raka szyjki macicy. Zadania nasze skupiały się na przekazywaniu informacji w mediach, dotyczącej choroby i jej profilaktyki oraz zachęcanie do badań cytologicznych. Umieszczanie plakatów informujących o bezpłatnych badaniach. Bezpośrednią edukacją objęliśmy 67 matek w przedszkolu, wyemitowano 11 razy film „Kwiat Kobięcości” dla matek w szkołach, Pań za kół Gospodyń Wiejskich – odbiorcy 351. W 4 szkołach ponadgimnazjalnych pozostawiono płytę DVD z filmami dotyczącymi profilaktyki raka szyjki macicy z prośbą o edukację uczennic i aby one zachęciły swoje mamy i ciotki do badań cytologicznych.

Wdrażając programy edukacyjne i akcje prozdrowotne korzystamy z różnych form realizacji tych działań i są to: szkolenia, narady, informacje w TV kablowej, artykuły w prasie lokalnej, konkursy, prelekcje, ekspozycje wizualne, wystawy, imprezy z wyjściem do społeczeństwa, dystrybucja materiałów edukacyjnych, wypożyczanie filmów i pomocy dydaktycznych o tematyce zdrowotnej, ankietyzacja w społeczeństwie.

Powyższe działania zmierzają do pobudzania aktywności prozdrowotnej jednostek na rzecz indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie oraz do aktywizacji struktur i instytucji na rzecz zdrowia publicznego.

Działanie te realizujemy w 120 placówkach oświatowo – wychowawczych i 25 zakładach opieki zdrowotnej w których przeprowadzamy wizytacje oświatowo – zdrowotne, oceniające realizację programów, zadań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia i edukacją prozdrowotną realizowaną w placówkach.

W roku 2010 przeprowadzono 70 wizytacji, 8 szkoleń w których brało udział 171 osób i 72 narad z udziałem 288 osób.

Podsumowanie i wnioski

- Programy edukacyjne są oprzyrządowane w materiały edukacyjne, na które z wyprzedzeniem czasowym składamy zamówienie. Po otrzymaniu materiały dostarczane są przez pracowników PSSE w Biłgoraju do placówek realizujących programy.
- Przy realizacji interwencji programowych i nieprogramowych w placówkach oświatowo – wychowawczych pozyskanych do współpracy, duże wsparcie otrzymujemy od dyrektorów placówek, nauczycieli (koordynatorów szkolnych) odpowiedzialnych za powierzone im zadania, pielęgniarek środowiska szkolnego oraz niektórych samorządów lokalnych.
- Współpraca z mediami lokalnym układa się dobrze.
- Interwencje nieprogramowe (akcje) adresowane do ogółu społeczeństwa stwarzają trudności, wymagają dużego nakładu pracy, brak zainteresowań do współpracy innych organizacji i instytucji.